

UCHWAŁA NR LXXXI/811/2024
RADY MIASTA MARKI

z dnia 31 stycznia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony
Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Marki na lata 2024 - 2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2021 r. poz. 1249 i z 2023 r. poz. 289, 535 i 1606) Rada Miasta Marki uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Marki na lata 2024 – 2028 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Marki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2024 roku.

Przewodnicząca Rady Miasta Marki

Agnieszka Lużyńska

Załącznik do uchwały Nr LXXXI/811/2024
Rady Miasta Marki
z dnia 31 stycznia 2024 r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ I
OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
DOMOWEJ
DLA MIASTA MARKI
NA LATA 2024-2028**

Zespół Interdyscyplinarny
ds. przeciwdziałania przemocy domowej

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Podstawy prawne Programu	4
2. Spójność z dokumentami strategicznymi	6
3. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.....	7
4. Grupy diagnostyczno-pomocowe - zadania	10
5. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej.....	12
5.1 Definicja przemocy domowej.....	12
5.2 Rodzaje i formy przemocy domowej.....	14
5.3 Skutki doznawania przemocy	19
6. Diagnoza.....	20
6.1 Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023 – ewaluacja.....	20
6.2 Diagnoza problemu przemocy domowej i postaw rodzicielskich w świetle badań	36
6.3 Wnioski i rekomendacje z badań	57
7. Analiza SWOT	59
8. Struktura Programu	61
8.1 Adresaci Programu.....	61
8.2 Realizatorzy Programu	61
8.3 Cele	63
8.4 Plan działań	64
9. Finansowanie, monitoring i ewaluacja Programu.....	73
9.1 Finansowanie.....	73
9.2 System monitorowania i ewaluacji	73
10. Wykaz skrótów użytych w dokumencie.....	74
11. Spis tabel i wykresów	75

Wprowadzenie

Wartością fundamentalną dla porządku prawnego jest przede wszystkim godność każdego człowieka. Ma charakter naturalny i pierwotny, zakaz naruszania godności człowieka, jako źródło wolności i praw człowieka, ma charakter bezwzględny i dotyczy absolutnie wszystkich. Przemoc domowa rozpatrywana jest w kategoriach naruszeń praw człowieka, bowiem stanowi naruszenie praw człowieka do życia, zdrowia, nietykalności cielesnej, a przede wszystkim naruszenie godności ludzkiej. Zaniechanie przez organy państwa ścigania i karania sprawców przemocy domowej lub zaniechanie tych obowiązków może powodować ograniczenie możliwości realizacji tych praw człowieka¹. Jak wskazano w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030 „*przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach jednym z głównych problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku*”², zaś w ostatnich latach media niestety regularnie donoszą o tragicznych zdarzeniach spowodowanych przemocą. Należy podkreślić, że często to dziecko w następstwie nieodpowiedniego postępowania dorosłych sprawujących opiekę doznaje krzywdy. Współczesna wiedza o przeciwdziałaniu przemocy domowej podkreśla konieczność reakcji osób będących zwykłymi świadkami takiej przemocy, jak również profesjonalnego przygotowania przedstawicieli służb i instytucji zajmujących się rodziną.

Zjawisko przemocy domowej, stanowi jedną z kluczowych przyczyn zabezpieczenia dzieci poza rodziną biologiczną i umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej, zaś występowanie w rodzinach czynników ryzyka, takich jak są uzależnienia, samotne rodzicielstwo, wychowywanie dzieci z trudnościami, wskazuje że prawdopodobieństwo wystąpienia w nich przemocy wobec dziecka jest większe niż w innych rodzinach, w których takie czynniki nie występują. Dlatego ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej obowiązki w zakresie organizowania pomocy dla osób doznających przemocy. Realizacja tego obowiązku koncentruje się wokół działań ukierunkowanych na udzielanie pomocy

---

¹ art. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

² Załącznik do uchwały Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 poz.1232 s. 4.

osobom doznającym przemocy, oddziaływanie na sprawców przemocy i podnoszenie świadomości społecznej w zakresie problemu przemocy domowej.

1. Podstawy prawne Programu

Obowiązek opracowania Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej (dalej: Program) wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U z 2021 r. poz. 1249 ze zm.), dalej: Ustawa. Dodatkowo Program jest skorelowany z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), a także ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2023r. poz. 2151). Uzupełnieniem procedur postępowania jest z kolei Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 poz. 1870).

Czas trwania programu określono na 5 lat, tj. na czas trwania kadencji 2024-2028 zgodnie z przekonaniem wyrażonym w komentarzu do Ustawy „(...) *czas trwania programu, który jest elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, powinien uwzględniać perspektywę społeczności lokalnej oraz terminy rozpoczęcia i zakończenia kadencji organów gminy. Stąd też wydaje się, że rozsądnym czasem trwania programu jest okres 3–5 lat*”³.

W celu opracowania dokumentu niezbędne było przeprowadzenie diagnozy w oparciu o analizę danych zastanych oraz badanie ankietowe. Pierwsza z zastosowanych metod badawczych ma charakter ilościowy, natomiast druga jakościowy. W badaniu zastosowana została metodologia mixed-mode, czyli wykorzystanie różnych sposobów pozyskiwania danych przy zastosowaniu jednego kwestionariusza. Do diagnozy posłużyła m.in. ankietę CLAWI, która została umieszczona na stronie internetowej marki.pl, ops.marki.pl, trzeźwe.marki.pl oraz na stronie facebook OPS Marki i GKRPA i była dostępna z poziomu przeglądarki internetowej dla mieszkańców miasta. Część ankiet przeprowadzana była w wersji papierowej podczas lokalnych imprez w 2023 r. takich jak pikiniki rodzinne i spartakiada rodzinna, a także

---

³ S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy domowej. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 6.

podczas spotkań mieszkańców w OPS Marki. Łącznie zgromadzono prawidłowo wypełnionych 498 kwestionariuszy. Analizując problem przemocy domowej sięgano także do badań opinii publicznej, w szczególności w zakresie liczby osób doświadczających przemocy.

Przy opracowywaniu Programu wykorzystano następujące źródła danych:

- analiza zapisów programów lokalnych wpisujących się w problematykę przeciwdziałania przemocy domowej tj. Gminny Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym dla Miasta Marki na lata 2022-2025⁴; Program Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2023-2025⁵, Strategię rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Marki na lata 2022-2027⁶;
- sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach za okres 2021-2022;
- raporty o stanie gminy 2021-2022;
- sprawozdania gminy z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres 2021-2022;
- sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań zakresu przeciwdziałania przemocy za lata 2021-2022;
- informacja dotycząca działań realizowanych przez szkoły podstawowe w zakresie realizacji zadań z Programu za lata 2021-2023;
- informacja dotycząca działań realizowanych przez organizacje pozarządowe w zakresie realizacji zadań z Programu za lata 2021-2023.

---

⁴ Załącznik do uchwały Nr XLV/522/2022 Rady Miasta Marki z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym dla Miasta Marki na lata 2022-2025.

⁵ Załącznik do uchwały Nr LXIII/663/2023 Rady Miasta Marki z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2023-2025.

⁶ Załącznik do uchwały Nr LXI/634/2022 Rady Miasta Marki z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii rozwoju miasta Marki na lata 2022-2030.

2. Spójność z dokumentami strategicznymi

Program jest spójny z celami lub obszarami priorytetowymi wskazanymi w innych dokumentach strategicznych:

- KRAJOWYCH:
  - Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030⁷;
  - Strategią Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)⁸;
  - Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021-2025⁹.
- REGIONALNYCH:
  - Strategią Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030¹⁰;
  - Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2025¹¹.
- PONADREGIONALNYCH:
  - Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025¹²;
- LOKALNYCH:
  - Strategią rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Marki na lata 2022-2027;

---

⁷ Załącznik do uchwały Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

⁸ Załącznik do uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

⁹ Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025.

¹⁰ Załącznik do uchwały Nr 92/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030.

¹¹ Załącznik do uchwały Nr 373/214/21 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 15 marca 2021 r.

¹² Załącznik do uchwały Nr XXVI-264/2016 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 17.11.2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025.

- Programem Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2023-2025;
- Gminnym Programem Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym dla Miasta Marki na lata 2022-2025¹³.

3. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej

W trakcie realizacji zadań wynikających z Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023 zostały wprowadzone nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie istotne zmiany dotyczące m.in. konieczności utworzenia nowych zespołów interdyscyplinarnych oraz realizacja przez zespoły nowych zadań. I tak Zarządzeniem Nr 0050.149.2023 z dnia 11 września 2023 roku został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach w skład którego wchodzi przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach, Komisariatu Policji w Markach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markach, przedstawiciele szkół podstawowych i szkoły średniej z terenu miasta Marki, Sądu Rejonowego w Wołominie i organizacji pozarządowej. Uchwałą Nr LXXI/733/2023 Rada Miasta Marki w dniu 7 lipca 2023 r. wprowadziła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego zgodnie z ustawą jest tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań, w szczególności poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;

---

¹³ Załącznik do uchwały Nr XLV/522/2022 Rady Miasta Marki z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Uzależnieniom Behawioralnym dla Miasta Marki na lata 2022-2025.

- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych (w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia) i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazanie informacji w przypadku zmiany miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” (zespół dotychczasowego miejsca zamieszkania informuje o prowadzeniu procedury zespół obecnego miejsca zamieszkania);
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub w programie psychologiczno-terapeutycznym;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2023 r., poz. 2119 ze zm.), tj. „Kto uporczywie nie stosuje się do obowiązków określonych w art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny”;
- 11) poszerzanie na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej jej składu;
- 12) po rozpatrzeniu wniosku grupy diagnostyczno-pomocowej o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, zespół interdyscyplinarny:

- a. informuje osobę stosującą przemoc domową o skierowaniu jej do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- b. informuje osobę stosującą przemoc domową o podmiocie, który realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową lub program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową;
- c. zobowiązuje osobę stosującą przemoc domową do zgłoszenia się, w terminie 30 dni od dnia doręczenia skierowania, do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- d. poucza osobę stosującą przemoc domową o obowiązku niezwłocznego dostarczenia grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczeń, o których mowa w art. 4 ust. 6 pkt 2 i 4;
- e. poucza osobę stosującą przemoc domową, że w przypadku nieusprawiedliwionego niewykonywania przez nią obowiązków określonych w art. 4 ust. 6, w tym niedostarczenia zaświadczeń, o których mowa w art. 4 ust. 6 pkt 2 i 4, zostanie złożone zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- f. zawiadamia właściwego starostę o skierowaniu osoby stosującej przemoc do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową oraz występuje z wnioskiem o przekazanie danych dotyczących terminów realizacji tych programów;
- g. zawiadamia grupę diagnostyczno-pomocową o skierowaniu osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-

edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

4. Grupy diagnostyczno-pomocowe - zadania

Grupy diagnostyczno-pomocowe nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2023 r. zastąpiły funkcjonujące dotychczas w gminach grupy robocze i stały się podstawową komórką prowadzącą procedurę „Niebieskie Karty”, co należało dotychczas do kompetencji zespołu interdyscyplinarnego¹⁴. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy:

- 1) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 2) dokonywanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu

---

¹⁴ P. Piskozub, G. Wrona *Przeciwdziałanie przemocy domowej- analiza zmian*, C.H. BECK, Warszawa 2023, s. 29.

procedury „Niebieskie Karty” (przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”);

- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę: uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” lub wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”;
- 11) członkowie grupy diagnostyczno-pomocowej są obowiązani podnosić swoje kompetencje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, o których mowa w art. 6 ust. 6 pkt 4, w szczególności w zakresie pracy z osobą doznającą przemocy domowej oraz osobą stosującą przemoc domową;
- 12) członkowie grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych;
- 13) prace w ramach grup diagnostyczno-pomocowych są prowadzone w zależności od potrzeb wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach;
- 14) do zadań pracownika socjalnego powołanego do grupy diagnostyczno-pomocowej należy w szczególności praca z osobą doznającą przemocy domowej i opracowanie indywidualnego planu pomocy, zgodnie z jej uzasadnionymi potrzebami;
- 15) do zadań funkcjonariusza Policji powołanego do grupy diagnostyczno-pomocowej należy w szczególności praca z osobą stosującą przemoc domową;
- 16) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o poszerzenie składu grupy diagnostyczno-pomocowej o osoby, o których mowa w ust. 11b–11d lub 12, 12c.

Sposób działania grup diagnostyczno-pomocowych został określony w Regulaminie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach, wprowadzonego Uchwałą nr 2/2023 Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach z dnia 18 września 2023 roku.

5. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

5.1 Definicja przemocy domowej

Przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania zorganizowanych i sprawnych działań przeciwdziałających temu zjawisku. W świetle ustawy, jako przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

JEST INTENCJONALNA

Przemoc jest zamierzonym i świadomym działaniem człowieka, mającym na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby.

SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doświadczająca przemocy jest słabsza, a osoba ją stosująca silniejsza. Nierównomierny rozkład sił dotyczy przewagi fizycznej, psychicznej bądź ekonomicznej.

NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE

Osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa drugiej strony.

POWODUJE CIERPIENIE I BÓL

Osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej strony na poważne szkody.

Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że będąc poddaną takiemu oddziaływaniu ma mniejszą zdolność do samoobrony.

W codziennym życiu mówimy często, że: „nic nie dzieje się bez przyczyny”. W świecie naukowym badacze również zawsze dociekają przyczyny badanego zjawiska. Tak, jak w całym naszym życiu każde zachowanie ma swoją przyczynę i skutek, tak i swoje przyczyny i skutki mają wszystkie rodzaje przemocy.

Przyczyny przemocy można podzielić na kilka głównych czynników. **Czynniki biologiczne**, które najczęściej mają wpływ na agresję sprawcy to m.in.: wysoki poziom hormonu testosteronu, zaburzenia hormonalne (np. podwyższony poziom kortyzonu, a obniżony protaktyny), zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe, jak również zmiany w układzie limnicznym i w płatach skroniowych.

Do czynników psychologicznych, które mogą sprzyjać rozwojowi przemocy, najczęściej zaliczane są: negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa; cechy osobowości agresywno-impulsywnej; stres, jak, np. przeżywanie agresji między rodzicami; odrzucanie w roli partnera seksualnego; nieudane relacje małżeńskie; alkohol; cechy dewiacyjne; cechy wrogości; lęki; zagrożenia. Osoby niekontrolujące swoich emocji są agresywne z byle powodu. Ich reakcja może być niewspółmierna do sytuacji, tzw. „byle głupstwo” powoduje potężną eksplozję agresji. Są to osoby bardzo drażliwe, mają często niskie mniemanie o sobie, które pragnie zagłuszyć demonstracją siły. Na specyfikę sposobu myślenia sprawcy wpływ mają również czynniki kulturowe, akceptujące wiele zachowań archetypowych, takich jak pomniejszenie wartości płci żeńskiej, specyficzna koncepcja władzy oraz jej stosowania, używanie rozwiązań siłowych, kwestie prawa, sprawiedliwości i szacunku.

Uwarunkowania kulturowe leżą u źródeł przemocy ekonomicznej, czyli tradycyjny podział ról w społeczeństwie i wielowiekowe traktowanie kobiet w sposób podrzędny w stosunku do mężczyzn. Pewne cechy warunków i relacji społecznych mogą zwiększać ryzyko wystąpienia przemocy. Czynniki relacyjne dotyczą związków i relacji danej osoby z członkami rodziny, przyjaciółmi, partnerami.

Do czynników socjologicznych zalicza się takie, które tworzą klimat do powstawania przemocy (np. dostępność broni, normy kulturowe i społeczne) oraz czynniki związane ze zdrowiem, polityką ekonomiczną, społeczną i edukacyjną państwa.

Nowelizacją ustawy z dnia 9 marca 2023 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ustawodawca zdecydował się na ujednoczenie nazewnictwa, zamiast określenia „osoba dotknięta przemocą w rodzinie” oraz „osoba stosująca przemoc w rodzinie”, wprowadzając określenia „osoba doznająca przemocy domowej” oraz „osoba stosująca przemoc domową”. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że „Ustalenie, czy dana osoba wykorzystuje przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, nie powinno sprowadzać się jedynie do powierzchownego porównania osoby stosującej przemoc domową z osobą doznającą przemocy domowej. Do oceny istnienia przewagi nie powinien być wystarczający fakt, że ktoś jest wyższy, ekstrawertyczny lub więcej zarabia. Reakcja na przemoc może polegać na zachowaniu agresywnym-słownym lub fizycznym”¹⁵. Ustalenie osoby sprawcy przemocy domowej wymaga przeprowadzenia szerszej analizy i udziału specjalistów różnych dziedzin.

5.2 Rodzaje i formy przemocy domowej

Dla lepszego zrozumienia zjawiska przemocy, a przede wszystkim poszerzenia wiedzy w zakresie jej rozpoznawania istotną staje się znajomość jej rodzajów i form. Przemoc, w szczególności ta mająca miejsce w rodzinie, przybiera najczęściej postać niewidzialnej, trudnej do zaobserwowania przez osoby z zewnątrz. Relacja przemocowa między osobą stosującą a doznającą charakteryzuje się wielowymiarowością i obecnością nie jednej, lecz kilku rodzajów przemocy. Ze względu na ciągłe zmiany w wielu dziedzinach naszego życia, których doświadczamy, ważne jest aby rozwijać swoje kompetencje zawodowe i społeczne, lecz również dbać o swój rozwój emocjonalny i duchowy. Edukacja i dostęp do publikacji czy mediów, pozwalają uzyskać wiedzę potrzebną do odgrywania wielu ról życiowych.

---

¹⁵ P. Piskozub, G. Wrona, *Przeciwdziałania przemocy domowej - analiza zmian*, C. H. BECK, Warszawa 2023, s. 29.

PRZEMOC FIZYCZNA

Rozumiana jest jako wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły powodujące uszkodzenie ciała. Można wskazać formy przemocy fizycznej takie jak: bicie w tym klapsy, szarpanie, popychanie, szczypanie, poszturchiwanie, uderzanie pięścią, ciskanie przedmiotami, obezwładnianie, drapanie, kopanie, gryzienie, ciągnięcie za włosy, duszenie, spoliczkowanie, wykręcanie rąk, podpalanie i przypalanie, wyrzucanie przez okno, topienie, oblewanie wrzątkiem i substancjami żrącymi, strzelanie, otrucie, ciosy nożem, a także zamykanie, głodzenie, ograniczanie swobody, narażanie na oziębienie ciała, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, wyrzucanie z domu, narażanie na niebezpieczeństwo, uszkodzenia ciała, w tym zasinienia, zadrapania, krwawienia, oparzenia. Należy podkreślić, że doznając przemocy fizycznej doświadczamy również przemocy psychicznej (emocjonalnej).

PRZEMOC PSYCHICZNA

Określana również jako emocjonalna jest zjawiskiem trudniejszym do zdefiniowania od przemocy fizycznej, ponieważ dotyczy szerokiej palety interakcji słownych i zachowań. Dodatkowo za odrębną kategorię krzywdzenia uznaje się wiktyzację pośrednią, tj. bycie świadkiem przemocy rodziców lub innych członków rodziny wobec siebie bądź wobec innych dzieci, dlatego też nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2023 r. umożliwiła traktowanie dzieci świadków przemocy na równi z bezpośrednimi ofiarami. Termin „przemoc psychiczna” posiada trzy znaczenia. Oznacza sytuację sprawowania przez sprawcę psychologicznej kontroli nad ofiarą, wskazuje że krzywdzenie ofiary może dokonywać się przy pomocy oddziaływań psychologicznych oraz zwraca naszą uwagę na uszkodzenia psychiki spowodowane przez przemoc. Jak podkreślają badacze zjawiska „Przemoc ma niejedno oblicze, nie jedną barwę. Jest wielowymiarowa. Dotyczy różnych kategorii ofiar: dzieci, kobiet, mężczyzn, ale również osób starszych, niepełnosprawnych, cudzoziemców, zwierząt. Niestety często ukrywana jest w *labiryncie* rodzinnej, środowiskowej, społecznej *zmowy*

*milczenia*¹⁶. Dlatego tak ważne są działania mające na celu zmniejszyć zjawisko przemocy domowej poprzez podniesienie jakości relacji w rodzinie, a także współpracy między instytucjami. Przejawami przemocy psychicznej mogą być m.in. klapsy, izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, demoralizacja, ciągłe niepokojenie, wprawianie w zakłopotanie, ignorowanie uczuć, wyszydzanie, upokarzanie, grożenie zabójstwem lub użyciem przemocy, zastraszanie, szantażowanie, zmuszanie do pracy, rzucanie przedmiotami, zmuszanie do przyglądania się aktom przemocy, niszczenie własności osobistej, poniżanie lub zabijanie zwierząt ofiary¹⁷. Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy przemoc psychiczna. Przemoc psychiczna może jednak występować bez udziału przemocy fizycznej.

PRZEMOC SEKSUALNA

Rozumiana jako przedmiotowe traktowanie drugiego człowieka w celu zaspokojenia własnych potrzeb seksualnych¹⁸. Do tej formy przemocy zaliczają się następujące zachowania: gwałt i inne czynności seksualne, ekshibicjonizm, kazirodztwo, zmuszanie do oglądania pornografii lub przyglądania się stosunkom seksualnym, zmuszanie do nieakceptowanych przez drugą osobę zachowań i praktyk seksualnych lub do prostytucji¹⁹.

PRZEMOC EKONOMICZNA

Rodzaj przemocy rozumiany jako niełożenie na utrzymanie osób wobec których istnieje taki obowiązek (również niealimentacja), poprzez m.in. niezaspakajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie

---

¹⁶ Praca zbiorowa pod redakcją: prof. dr hab. n. med. E. Krajewskiej-Kułak, dr n. med. K. Kowalczyk, lek. A. Kułak-Bejda, dr n. o zdr. A. Guzowskiego, prof. dr hab. n. med. W. Kułaka, *Różne barwy przemocy*, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Białystok 2018, s. 6.

¹⁷ M. Stożek, *Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa*, Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologii, Warszawa 2009, s. 23.

¹⁸ K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2007, s. 11.

¹⁹ M. Stożek, *Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa*, Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologii, Warszawa 2009, s. 22.

sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie, uniemożliwienie podjęcia pracy, odbieranie zarobionych pieniędzy, ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych i dóbr materialnych.

ZANIEDBANIE

Określane jest jako ukryta forma przemocy może dotyczyć niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych, szczególnie wobec dzieci, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami ze strony rodziców, dorosłych dzieci, opiekunów, członków najbliższej rodziny oraz domowników. Zaniedbania mogą występować w różnych sferach życia. Warto wskazać na takie jak:

- o nieprawidłowe żywienie tj. niedożywianie lub nadmierne karmienie, dziecka, osoby starszej, niepełnosprawnej, co doprowadza do poważnych problemów zdrowotnych i różnych powikłań wymagających często długotrwałego leczenia specjalistycznego;
- o brak dbałości o higienę osobistą – tj. pozostawienie dziecka lub osoby starszej, niepełnosprawnej brudnej, nieuczesanej, nieogolonej, nieodpowiednio ubranej do pory roku, niezadbanie o mieszkanie;
- o izolacja – pozbawienie kontaktów z innymi ludźmi poprzez zamykanie w domu, utrudnianie kontaktów z rodziną, sąsiadami, znajomymi;
- o pozbawienie opieki przez dłuższy czas dziecko lub osobę starszą, niepełnosprawną;
- o zaniedbanie stanu zdrowia – brak kontroli lekarskiej, niewłaściwe podawanie leków, lub ich brak, niestosowanie się do zaleceń lekarza w opiece nad chorym, bilansów zdrowia w przypadku dzieci i młodzieży;
- o brak kontroli i zainteresowania w realizacji obowiązku szkolnego przez rodziców, opiekunów w przypadku dzieci i młodzieży.

CYBERPRZEMOC

Rodzaj przemocy stosowanej za pomocą środków komunikacji elektronicznej, tj. Internetu, telefonów komórkowych, mediów społecznościowych lub innych

komunikatorów. Ze względu na ciągły rozwój technologiczny i coraz większy dostęp do Internetu cyberprzemoc staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, mającym zasięg nawet na skalę globalną.

Najczęściej występujące formy cyberprzemocy to:

- cyberstalking - uporczywe nękanie za pomocą środków technologii komunikacyjnej, poprzez np. wysyłanie wiadomości tekstowych, emaili, zawierających groźby przemocy, obraźliwe, zawstydzające i niechciane treści, które zaburzają poczucie bezpieczeństwa osoby doznającej tej formy przemocy, wywołujące u niej strach i niepokój. Udostępnianie prywatnych zdjęć, osoby doznającej przemocy, materiałów video lub innych treści pozwalających na jej zidentyfikowanie, również śledzenie za pomocą technologii, np. GPS, i monitorowanie aktywności w Internecie za pomocą szkodliwego oprogramowania. Cechą charakterystyczną cyberstalkingu jest powtarzalność działań wykonywanych przez tę samą osobę;
- doxing – forma nękania charakteryzująca się upublicznianiem prywatnych informacji o osobie, takich jak jej adres, numer telefonu, informacje o jej finansach, członkach rodziny, pozyskanych najczęściej w drodze kradzieży poprzez przełamanie zabezpieczeń umożliwiających dostęp do informacji zgromadzonych w systemach elektronicznych;
- swatting – forma nękania charakteryzująca się składaniem fałszywych zawiadomień na policję o przestępstwach popełnionych w miejscach, gdzie przebywa ofiara celem wysłania tam jednostek policji;
- cyberbullying – przemoc rówieśnicza występująca wśród dzieci i młodzieży z użyciem środków komunikacji elektronicznej. Charakteryzuje się brakiem równowagi sił pomiędzy sprawcą a ofiarą, powtarzalnością, a także zamiarem wyrządzenia krzywdy za pomocą mediów cyfrowych lub elektronicznych. Cyberbullying może obejmować takie zachowania, jak wyzywanie, zastraszanie, szantażowanie, nękanie, publikowanie ośmieszających lub kompromitujących zdjęć i komentarzy, podszywanie się pod inne osoby lub wykluczanie z grupy rówieśniczej w mediach społecznościowych.

Przemoc w Internecie może występować równolegle lub prowadzić do innych form przemocy.

5.3 Skutki doznawania przemocy

Analizując skutki doznawania przemocy, należy zwrócić szczególną uwagę, że skutki występowania przemocy domowej mogą być wyjątkowo odczuwalne przez dzieci, które na co dzień wychowują się w atmosferze przemocy domowej. Sytuacje dzieci można rozpatrywać dwojako tj. pierwsza dotyczy dzieci bezpośrednio doznających przemocy ze strony dorosłych członków rodziny, często rodziców lub opiekunów. Natomiast druga sytuacja dotyczy dzieci, które przez wiele lat są świadkami i obserwują sytuacje przemocy pomiędzy dorosłymi (najczęściej ojca wobec matki). Występujące dość często konsekwencje przemocy wobec dzieci to obrażenia ciała spowodowane bezpośrednim działaniem sprawcy: złamania, siniaki, zranienia, wyrwane włosy, i inne. Badania wskazują, że jednak bardziej poważne są skutki psychologiczne. Dzieci doznające przemocy oraz będące świadkami przemocy w rodzinach, w których wychowują się, mogą czuć się mniej wartościowe, bezsilne, opuszczone, obwiniają siebie o sytuację panującą w domu, mogą być też depresyjne, lękliwe, pozbawione empatii, wrażliwości, mieć niskie poczucie własnej wartości, zaburzenia więzi i trudności w nawiązywaniu prawidłowych relacji w życiu dorosłym lub wprost przeciwnie skrajnie wrogie i agresywne również stosujące przemoc np. w stosunku do młodszego rodzeństwa, rówieśników, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami. Codzienne funkcjonowanie w niekorzystnym środowisku wychowawczym związanym z występowaniem przemocy domowej może stać się przyczyną wielu chorób psychosomatycznych takich jak migreny, bóle głowy, bóle żołądka, nerwice, biegunki, wymioty, nietrzymanie moczu i kału, a także występowania psychologicznych objawów takich jak koszmary senne, problemy z jedzeniem, zaburzenia koncentracji, uwagi, pamięci. Dzieci doświadczające przemocy może także charakteryzować całkowita uległość i podporządkowanie się innym (skłonność do przynależności do subkultur, grup przestępczych) oraz ucieczki z domu, wagary, problemy w szkole. Osobowość ukształtowana w warunkach przemocy nie może być dobrze przystosowana do funkcjonowania w życiu dorosłym.

Osoba dorosła doświadczająca przemocy w okresie dziecięcym w dalszym ciągu pozostaje z problemami dotyczącymi zaufania, autonomii i podejmowania inicjatywy. Przekracza próg dorosłego życia będąc obciążona już poważnymi deficytami w zakresie umiejętności dbania o siebie, tożsamości i zdolności do tworzenia stabilnych relacji i związków. Nadal potrzebuje opieki i troski, ale jednocześnie obawia się porzucenia, wykorzystania i skrzywdzenia. Potrzeba zaspokojenia niezrealizowanych oczekiwań prowadzi do wielu frustracji i kolejnych niepowodzeń. Skłonności do idealizowania kolejnych partnerów przy jednoczesnym poniżaniu siebie utrudnia racjonalną ocenę sytuacji prowadząc do rozczarowań, wchodzenia w relacje niekorzystne, w których nierzadko stają się ofiarą lub sprawcą. Skutkiem doznawanej przemocy mogą być m.in. zaburzenia lękowe: lęk przed podjęciem działania, przed krytyką, przed odrzuceniem; nieufność do otoczenia i brak umiejętności nawiązywania kontaktów społecznych; z zaburzeniami lękowymi często współwystępują zaburzenia odżywiania, depresje, uzależnienia, a także wyuczona bezradność przejawiająca się np. w biernym znoszeniu zachowań krzywdzących, wzmożone napięcie emocjonalne, impulsywność, zaburzenia depresyjne: obniżony nastrój, emocjonalne otępienie, niska samoocena, brak chęci do działania, negatywne myślenie o sobie, świecie, przyszłości, płaczliwość, próby samobójcze.

W celu skutecznego kształtowania życia bez agresji i przemocy potrzebny jest spójny i jednocześnie efektywny system oddziaływania edukacyjnego i profilaktyki, dlatego niezbędne jest zrozumienie przez rodziców i dorosłych opiekunów małoletnich dzieci, że przysłowiowy klaps staje się w przyszłości źródłem poważnych i dotkliwych problemów oraz obciążeń społecznych. Niejednokrotnie wymagających długoterminowej opieki i wsparcia specjalistycznego.

6. Diagnoza

6.1 Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023 – ewaluacja

W procesie diagnostycznym uwzględniono informacje oparte o realizację wskaźników wraz z przeglądem wybranych działań realizowanych w ramach Programu

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023.

W celu ustania przemocy domowej realizowane są procedury „Niebieskie Karty”, jako instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. W okresie realizacji Programu do 30 września 2023 r. uruchomiono 177 procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela 1. Liczba sporządzonych formularzy Niebieskie Karty A, C i D oraz prowadzonych.

Dane liczbowe	2021	2022	2023 do 30.09.2023
liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart – A"	66	61	50
liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - C"	37	45	36
liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - D"	33	38	31
Liczba Niebieskich Kart w prowadzeniu (sporządzonych w roku i z lat ubiegłych)	91	75	69
liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w przypadku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	50	60	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2016-2021

W latach 2021-2023 można mówić o pewnej stałej tendencji dotyczącej liczby nowych procedur „Niebieskie Karty”, która w każdym z analizowanych lat utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Ten sam wniosek można sformułować odnosząc się do liczby procedur w prowadzeniu. Podczas spotkań grup roboczych w 2021 roku sporządzono 37 Niebieskich Kart C, w 2022 roku – 45 formularzy, a do 30.09.2023 r. - 36 zawierających diagnozę sytuacji rodziny oraz plan pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie. W 2021 r. sporządzono także 33 Niebieskie Karty – D z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, w 2022 roku – 38 formularzy, a do 30.09.2023 r. – 31 kart zawierających zobowiązania dotyczące podjęcia działań takich jak: zaprzestanie stosowania przemocy w rodzinie, podjęcie leczenia uzależnienia, konsultacje specjalistyczne, terapia w tym zgłoszenie się do odbycia programów korekcyjno-edukacyjnych.

Z analizy procedur „Niebieskie Karty” za okres 01.01.2021-30.09.2023 wynika, że tak jak w latach ubiegłych procedury dotyczą głównie rodzin o średnim i wyższym statusie materialnym. Są to głównie rodziny pełne, małżeństwa, z dziećmi w wieku przedszkolnym i wieku szkoły podstawowej. Według indywidualnych analiz procedur „Niebieskie Karty” dorośli członkowie rodzin najczęściej są osobami aktywnymi zawodowo, zajmują wyższe stanowiska, związane z zarządzaniem zasobami ludzkimi, IT, pracą w obszarze pomagania osobom w różnych kryzysach życiowych, prowadzący także dobrze prosperujące działalności gospodarcze.

Aby wsparcie z powodu występujących zachowań przemocowych w danej rodzinie było skierowane już na początkowym etapie do wszystkich jej członków, a szczególnie dzieci ważne jest, aby już w momencie wypełniania przez przedstawiciela przedmiotu uprawnionego do wszczęcia procedury podczas wypełniania formularza druku NK – A zawrzeć przynajmniej podstawowe informacje o dzieciach, które są w rodzinie, takie jak wiek dziecka i placówka oświatowa, do której uczęszcza (żłobek, przedszkole, szkoła). Pozwoli to na szybkie włączenie na rzecz pracy z rodziną przedstawiciela placówki oświatowej, który najczęściej zna i ma już wiedzę zarówno o dziecku jak i rodzicach.

Pomimo, że w większości procedur najczęściej jako osoby doznające przemocy w rodzinie były wskazywane kobiety, a w rodzinach tych również były małe dzieci,

nie wskazywano małoletnich jako osób doznających przemocy psychicznej poprzez bycie świadkami zachowań przemocowych ze strony dorosłych członków rodziny. Zauważalna jest również tendencja, że rodzice będący w trakcie trwających długoletnich spraw rozwodowych traktują dzieci dość instrumentalnie, angażując je w konflikty okołorozwodowe np. matka zgłasza, że ojciec stosuje przemoc wobec dziecka podczas spotkania z nim, a ojciec zgłasza, że to matka stosuje przemoc, nastawiając dziecko przeciwko niemu, ograniczając kontakty itp. W tych sytuacjach rodzice mylnie rozumieją dobro własnego dziecka i wciągając go w sprawy dorosłych, jednocześnie krzywdzą, zamiast chronić, powodują, że dziecko doznaje przemocy psychicznej ze strony rodziców, a dorośli zaniedbują jego potrzeby emocjonalne.

Dane liczbowe wskazują, że niespełna połowa procedur „Niebieskie Karty” została wszczęta przez Komisariat Policji w Markach (49%). Na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele OPS Marki (33%). Z kolei GKRPA i ochrona zdrowia uruchamiała procedurę w dość sporadycznych przypadkach (3% i 6%).

Tabela 2. Liczba formularzy Niebieskich Kart „A” wg wszczęcia przez podmioty uprawnione

Podmiot uprawniony	2021	2022	2023 (do 30.09.2023)
Policja	34	29	23
OPS Marki	22	16	20
Oświata	6	9	4
GKRPA	2	2	2
Ochrona zdrowia	2	5	1
OGÓŁEM	66	61	50

Źródło: opracowanie własne

Z analizy prowadzonych spraw wynika, że dzieci coraz częściej zgłaszają w szkole swoim nauczycielom, a szczególnie nastolatkom, że doznają przemocy ze strony jednego z rodziców lub obojga. Przedstawiciele oświaty dowiadując się o tym wszczynają procedury NK. Pedagodzy, psychologowie szkolni oraz wychowawcy aktywnie uczestniczyli w pracach grup roboczych. Obejmowali dzieci i młodzież wsparciem na terenie szkoły, prowadzili rozmowy także z rodzicami, którym starali się wskazywać właściwe postawy

rodzicielskie i metody postępowania z dziećmi, zwłaszcza tymi będącymi w okresie dojrzewania i poszukującymi własnej tożsamości. Postawy rodzicielskie charakteryzujące się brakiem zrozumienia potrzeb własnych dzieci, frustracją i agresją skierowaną w ich kierunku, mogą świadczyć o zbyt niskich kompetencjach opiekuńczo-wychowawczych i nie uwzględnianiu potrzeb własnych dzieci w rodzinie w rozumieniu systemowym.

Osoby wobec których istniało podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie to w większości kobiety i dzieci. Występowanie przemocy ze względu na płeć obrazuje poniższa tabela.

Tabela 3. Osoby doznające przemocy domowej ze względu na płeć

	do 18 roku życia	18-67 lat	67 lat	OGÓŁEM
2021				
KOBIETY	5	50	0	55
MĘŻCZYŻNI	7	3	1	11
2022				
KOBIETY	11	35	3	49
MĘŻCZYŻNI	4	7	1	12
do 30.09.2023				
KOBIETY	18	20	0	38
MĘŻCZYŻNI	11	5	0	16

Źródło: opracowanie własne

Z analizy zgromadzonych danych wynika, że osoby wobec, których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie to głównie mężczyźni w wieku pomiędzy 18 a 67 r.ż.

Tabela 4. Osoby stosujące przemoc ze względu na płeć

	Do 18 roku życia	18-67 lat	67 lat	OGÓŁEM
2021				
KOBIETY	0	11	0	11
MĘŻCZYŻNI	0	54	1	55
2022				
KOBIETY	0	15	0	15
MĘŻCZYŻNI	0	44	2	46
do 30.09.2023				
KOBIETY	0	12		12
MĘŻCZYŻNI	0	38	1	39

Źródło: opracowanie własne

Rodzice bardzo często skoncentrowani na realizacji własnych potrzeb, robieniu kariery zawodowej lub z powodu występujących uzależnień od substancji psychoaktywnych zapominają o zabezpieczeniu podstawowych potrzeb własnych dzieci, co doprowadza do różnych form przemocy oraz zaniedbań w stosunku do małoletnich. Dzieci z rodzin, w których zdiagnozowano problem przemocy i prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”, były objęte pomocą pedagogów i psychologów szkolnych oraz kierowane były do psychologa dziecięcego w Mareckim Punkcie Pomocy Dziecku i Rodzinie. Osoby, co do których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie, były edukowane na temat przemocy, psychologicznych i prawnych konsekwencji krzywdzenia swoich bliskich, wskazywano im różne możliwości pomocy, jak również motywowano ich do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, poddania się leczeniu odwykowemu, kierowano do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, specjalistów w Mareckim Punkcie Pomocy Dziecku i Rodzinie oraz PiK celem skorzystania z usług prawnika, psychologa, specjalisty terapii uzależnień oraz terapeuty rodzinnego, mediatora. Osoby te zgłaszane były także do organów ścigania (zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa). Nadto w ramach przeciwdziałania przemocy realizowana była interwencja kryzysowa. Odbывała się w formie krótkoterminowych działań pracowników socjalnych, psychologa i specjalisty pracy z rodziną, której celem było przywrócenie równowagi w rodzinie oraz identyfikacja rodzin zagrożonych kryzysem. Najczęściej rodziny objęte interwencją kryzysową kierowane były dalej do pracy socjalnej z rodzinami.

Tabela 5. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie. Udzielanie schronienia.

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	2023
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia	Liczba osób korzystających z Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej (POiK)	2	0	0
	Liczba osób korzystających z mieszkania chronionego	0	4	4

Źródło: opracowanie własne

W ramach oferty wsparcia instytucjonalnego osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, mają zapewnioną pomoc w formie schronienia w mieszkaniu chronionym oraz POIK. Liczba osób korzystających ze schronienia w sytuacji występowania przemocy w rodzinie jest dynamiczna i wynika z aktualnej dostępności miejsc zarówno w mieszkaniu chronionym prowadzonym przez gminę jak i POIK w Zielonce. Największą liczbę osób m.in. skierowanych do mieszkania chronionego można było zaobserwować w latach 2017-2019 tj. w okresie realizacji projektu RODZINA RELACJA REINTEGRACJA. Innowacyjny model usług społecznych, do udziału w którym zgłosiła się duża liczba osób. W okresie realizacji Programu liczba ta znacznie spadła i wydłużył się czas pobytu rodzin w mieszkaniu. W przypadku 2 rodzin, dwuosobowych była konieczność zapewnienia schronienia w ośrodku wsparcia w związku z prowadzoną procedurą „Niebieskie Karty” w 2021 i 2022 roku, do końca trzeciego kwartału 2023 roku nie było konieczności zapewnienia schronienia w ośrodku wsparcia.

Mieszkanie chronione zostało wydzielone w 2017 roku z zasobów komunalnych Miasta Marki, znajduje się w strukturze OPS. Miejsce w mieszkaniu chronionym przyznaje się osobie lub rodzinie na okres od 1 do 6 miesięcy w szczególnych uzasadnionych przypadkach czas pobytu może zostać decyzją administracyjną przedłużony na okres kolejnych miesięcy, nie dłużej niż do 6 kolejnych miesięcy. Najczęściej użytkownikami mieszkania są rodziny doświadczające przemocy domowej.

Tabela 6. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pomoc finansowa.

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	do 30.09.2023
OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie				
Pomoc finansowa dla osób i rodzin poszkodowanych w wyniku przemocy domowej przeznaczona na wynajem mieszkania, opłaty związane z mediami	liczba osób objętych wsparciem	0	4	4
Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego	Liczba udzielonych porad	943	867	293
	Liczba osób objętych pomocą	718	275	204

dla osób doznających przemocy w rodzinie				
Pomoc socjalna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Liczba osób objętych pomocą	10	43	38

Źródło: opracowanie własne

Ponadto mieszkańcom udzielano pomocy finansowej i zapewniano możliwość skorzystania z poradnictwa, konsultacji, terapii.

Tabela 7. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR I – Profilaktyka i edukacja społeczna.

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	do 30.09.2023
OBSZAR I - Profilaktyka i edukacja społeczna				
Edukacja rodziców oraz dzieci i młodzieży	Liczba zorganizowanych działań edukacyjnych /profilaktycznych – spotkań, warsztatów, konferencji	12	22	10
	Liczba uczestników	3400 (w tym 3000 on-line)	550	150
Edukacja społeczności lokalnej miasta Marki	Liczba opracowanych materiałów informacyjnych	1	1	1
	Liczba odbiorców	ok. 300	ok. 400	ok.300

Źródło: opracowanie własne

W ramach profilaktyki i edukacji społecznej prowadzono lokalną kampanię społeczną w formie kolportażu materiałów informacyjnych, za pośrednictwem internetu, lokalnej prasy, w placówkach publicznych na terenie miasta oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny tj. oświata, służba zdrowia, policja, placówki wsparcia dziennego. Organizowano akcje społeczne w środowisku lokalnym, udział w Pikniku Rodzinnym dla mieszkańców Marek, współorganizowanie konferencji „Powiedz o tym komuś”, zwracającej szczególną uwagę na przemoc wobec kobiet, Mareckie Forum Profilaktyki.

Działania dotyczące obszaru profilaktyka i edukacja społeczna Programu realizowały w latach 2021-2023 także placówki oświatowe z terenu Marek. Podejmowane inicjatywy to przede wszystkim:

- 1) stała współpraca specjalistów i personelu szkoły dotycząca przypadków agresji rówieśniczej lub problemów uczniów, jak również wymiany informacji o zrealizowanych rozwiązaniach, wspólnej skoordynowanej pracy z osobami doświadczającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc oraz ich rodzicami;
- 2) ustalenie na początku roku szkolnego przez wychowawców w porozumieniu z uczniami zasad klasowych odnoszących się do relacji między uczniami i zachowań je zaburzających;
- 3) spotkania edukacyjne dla uczniów - działania mające na celu informowanie o samym zjawisku przemocy i jej konsekwencjach oraz szkolnych zasadach służących rozwiązywaniu tego problemu. Działania prowadzone po wstępnej diagnozie natężenia problemu w szkole (np. za pomocą badań ankietowych). Szkolne zasady dotyczące rozwiązania problemu przemocy zostały umieszczone w dokumentach ogólnodostępnych, regulujących pracę placówki: szkolne regulaminy, procedury bezpieczeństwa oraz programy wychowawczo-profilaktyczne placówek oświatowych na terenie Gminy Miasta Marki.
- 4) kolportaż materiałów edukacyjnych jako inicjatywa uzupełniająca w stosunku do działań edukacyjnych, poprzez udostępnienie uczniom plakatów, ulotek, poradników czy filmów instruktażowych;
- 5) zarządzanie klasą - ustalanie sposobów zarządzania dyscypliną w klasie, umożliwiających wykrywanie przemocy i reagowanie na zachowania uczniów o takim charakterze, jak również nastawionych na tworzenie relacji nauczyciel-uczeń oraz integrację klasy;
- 6) praca z osobami doświadczającymi oraz stosującymi przemoc - działania o charakterze profilaktycznym, jak również interwencyjnym oraz udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego bezpośrednio osobom z ww. grup. W przypadku uczniów doświadczających przemocy rówieśniczej działania szkolne polegają na nauce radzenia sobie z sytuacjami doświadczania przemocy (np.

asertywnej komunikacji) czy z negatywnymi emocjami. Wsparcie uczniów polega na prowadzeniu zajęć w postaci: treningu umiejętności społecznych (wspieranie kompetencji emocjonalno-społecznych), socjoterapii, zajęć z pedagogiem i psychologiem szkolnym, pedagogiem specjalnym oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym. W przypadku osób stosujących przemoc poszukiwane są rozwiązania rozwijające empatię, pozwalające na zrozumienie perspektywy osoby doświadczającej przemocy oraz kontrolę emocji, a także wypracowywanie zasad dotyczące relacji rówieśniczych.

- 7) praca z uczniami – świadkami przemocy rówieśniczej poprzez stworzenie warunków dla aktywnej postawy, reagowania w sposób czynny na przemoc wobec innej osoby lub przynajmniej brak akceptacji i wsparcia dla agresora;
- 8) kontrola i obserwacja uczniów podczas przerw;
- 9) szkolenie nauczycieli obejmujące m.in.: problematykę przemocy w zakresie jego rodzajów, przejawów, konsekwencji, mechanizmów psychologicznych i etapów pojawiania się; metod diagnostycznych stosowanych do rozpoznawania występowania przemocy w określonym środowisku szkolnym; stosowania rozwiązań profilaktycznych dotyczących budowania dobrych relacji w zespole klasowym; stosowania rozwiązań interwencyjnych, kiedy problem już wystąpił (np. prowadzenie rozmów z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc);
- 10) edukacja rodziców lub opiekunów uczniów.

Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu miasta, w okresie 2021-2023 realizowały ponadto programy profilaktyczne nakierowane na zapobieganie aktom agresji i przemocy, przedwczesnemu używaniu alkoholu i środków psychoaktywnych, jak również nieszczęśliwym wypadkom. Programy prowadzone na terenie mareckich szkół to:

- 1) „Przyjaciele Zippiego” – program zakładający prace z dziećmi w wieku 5-9 lat nad ukształtowaniem podstawowych umiejętności życiowych, społecznych, emocjonalnych, odnoszących się do zmiany i straty oraz rozwiązywania konfliktów;

- 2) „Debata” – program o charakterze uprzedzającym, kierowany do osób w wieku 12-14 lat, przed inicjacją alkoholową. Program ma charakter uprzedzający. Jego realizacja służy zapobieganiu przedwczesnej inicjacji alkoholowej oraz towarzyszącym temu;
- 3) „Trzy koła” – program służący budowaniu i pogłębianiu więzi społecznych (w szkole, grupie rówieśniczej, domu), a tym samym nakierowany na rozwój umiejętności niezbędnych do budowania pozytywnych relacji społecznych, wzmacnianie zachowań prospołecznych i prozdrowotnych. Program kierowany do uczniów klas od 1 do 8;
- 4) „Unplugged” – grupa docelowa to uczniowie w wieku 12-14 lat oraz ich rodzice. Zasadniczy cel programu to minimalizowanie sięgania przez młodzież po substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki).

Ww. programy to tylko niewielka część działań podejmowanych przez lokalne placówki oświatowe. Szkoły realizowały również następujące programy: „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Strażnicy uśmiechu”, „Tutoring szkolny – program pedagogiki dialogu”. Pozostałe działania prowadzone przez placówki oświatowe to także:

- 1) działania poświęcone zagadnieniu przemocy: przemoc w rodzinie FDDS, dom bez strachu, radzimy sobie w sytuacjach przemocy, dom nie z tej ziemi, konferencja „Powiedz o tym komuś” przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci i młodzieży klas 7-8, zajęcia pt. „Nie hejtuję, reaguję”, „Mediacje rówieśnicze sposobem rozwiązywania konfliktów”, „Hejt! – czy tylko Internet jest miejsce hejtu. Jak reagować na mowę nienawiści”, „To zaszło za daleko – wykluczenie rówieśnicze”, „Moje emocje” – tydzień zajęć o emocjach, trening zastępowania agresji, treningi umiejętności społecznych;
- 2) inicjatywy dotyczące radzenia sobie z agresją i konfliktem: czy konflikt da się rozwiązać?, mamy problem, czyli o sztuce rozwiązywania konfliktów, piątka na zgodę, czyli o pozytywnym myśleniu, spotkajmy się na moście, rzecz o porozumieniu bez barier;

- 3) działania obejmujące tematykę radzenia sobie ze stresem: co powinniśmy wiedzieć o umiejętnościach życiowych, radzenie sobie ze stresem, zauważ swój stres, itp.;
- 4) działania przeciwdziałające i uwrażliwiające osoby nieletnie na cyberprzemoc poprzez m.in. zajęcia z cyklu „Cyberzagrożenia, odpowiedzialność prawna osób nieletnich za popełnione czyny karalne” – prelekcje podinspektor Wioletty Zychnowskiej dla klas 4-8, prelekcja nt. nowoczesnych technologii cyberzagrożeń dla klas 8; „Bezpieczeństwo w sieci”;
- 5) inicjatywy przeciwdziałające uzależnieniom i ich negatywnym skutkom poprzez m.in. zajęcia „Narkotyki. To mnie nie kręci”, prelekcja pracownika policji „Odpowiedzialność karna nieletnich, środki psychoaktywne”;
- 6) działania popularyzujące konstruktywne sposoby spędzania czasu wolnego: warsztaty tematyczne, zajęcia sportowe, koła zainteresowań.

Dbając o wysokie standardy udzielanej pomocy pracownicy socjalni uczestniczyli w cyklicznych, comiesięcznych superwizjach, w czasie których analizowali pracę podjętą na rzecz rodzin znajdujących się w kryzysie.

Tabela 8. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II – Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	do 30.09.2023
OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie				
Tworzenie indywidualnych planów bezpieczeństwa i usamodzielnienia dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową z uwzględnieniem potrzeb życiowych wszystkich członków rodziny. Monitoring sytuacji osób i rodzin dotkniętych przemocą domową	Liczba osób/rodzin objętych pomocą	37	45	36
Zapewnienie opieki w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom krzywdzonym	Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w pieczy zastępczej	1	0	2

Kierowanie zawiadomień do sądu i prokuratury w sprawach dot. stosowania przemocy w rodzinie	Liczba skierowanych pism i wniosków	39	44	38
---	-------------------------------------	----	----	----

Źródło: opracowanie własne

Przez cały okres trwania Programu prowadzono działania mające na celu zwiększenie i wzmocnienie działań interdyscyplinarnych w środowisku lokalnym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta Marki i jednocześnie pozyskiwano nowych partnerów do współpracy. Grupy robocze powołane przez Zespół Interdyscyplinarny skierowały do Prokuratury Rejonowej w Wołominie w 2021 roku w 7 przypadkach zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie, w 2022 roku – 21, do 30.09.2023 roku - 8 zawiadomień. Pracownicy socjalni występowali również do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację opiekuńczo-wychowawczą małoletnich dzieci oraz o nadzór kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej przez rodziców. Z kolei organizowaniem wsparcia w formie porad indywidualnych grup socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży - świadków przemocy domowej zajmowały się placówki wsparcia dziennego działające na zlecenie Miasta Marki.

W 2021 roku w przypadku jednej rodziny (1 dziecko) wystąpiła sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie i na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pracownik socjalny wraz z przedstawicielem policji oraz służby zdrowia musiał zapewnić dziecku ochronę poprzez umieszczenie go w pieczy zastępczej, w 2022 roku nie było takiej konieczności, natomiast w drugim kwartale 2023 roku, w związku doznawaniem przemocy domowej została zapewniona ochrona 2 dzieci z 1 rodziny.

Tabela 9. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR III – Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	2023
OBSZAR III - Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie				
Stosowanie szczegółowych zaleceń w zakresie zapobiegania	Liczba osób stosujących przemoc, wobec których	0	4	3

kontaktowaniu się sprawców przemocy w rodzinie z osobami pokrzywdzonymi, w toku prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”	wydano zakaz kontaktowania się, zbliżania lub nakaz opuszczenia lokalu			
Izolowanie osób stosujących przemoc od pokrzywdzonych na podstawie odrębnych przepisów oraz współpraca w tym zakresie z Policją, Sądem				
Prowadzenie działań korekcyjno - edukacyjnych ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc i/lub nieradzących sobie z agresją	Liczba osób stosujących przemoc skierowanych do programu korekcyjno- edukacyjnego	2	2	2
Kierowanie osób z problemem uzależnienia do specjalistycznych ośrodków zajmujących się terapią w tym zakresie	Liczba osób stosujących przemoc; Skierowanych do specjalistycznej terapii	9	15	10

Źródło: opracowanie własne

Osoby stosujące przemoc mogą korzystać z programów korekcyjno- edukacyjnych oraz terapii. Z kolei ze względu na małą dostępność w powiecie wołomińskim do programów korekcyjno- edukacyjnych, ale także braku konsekwencji prawnych z powodu nie zgłoszenia się sprawców przemocy do uczestnictwa w tych programach pomimo kierowania przez grupy robocze, liczba osób zakwalifikowanych do programów korekcyjno- edukacyjnych pozostaje na niezadowalającym poziomie i jest zmienna. W latach 2021-2023 jedynie dwóch sprawców uczestniczyło w programach. Warto również podkreślić, że organizacja programów korekcyjno- edukacyjnych jest zadaniem własnym powiatu, zaś zrealizowane w 2019 r. ogólnopolskie badanie dotyczące skuteczności oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych pokazało, że programy oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową nie są realizowane we wszystkich powiatach Polski. Są powiaty, w których jest niedostateczna liczba programów w odniesieniu do obserwowanych potrzeb.

Ponadto wobec osób stosujących przemoc domową podejmowane były działania wymienione w tabeli 10.

Tabela 10. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR IV –
Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania

Działanie		2021	2022	Do 30.09.2023
OBSZAR III - Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie				
Nakazy/zakazy wydane przez Prokuraturę	Liczba osób wobec których wydano nakaz/zakaz	8	13	5
Zawiadomienia złożone przez policję z art. 207 kk		42	33	26
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych przez funkcjonariuszy policji w związku ze zgłoszeniem przemocy w rodzinie		527	541	455

Źródło: opracowanie własne

Z analizy danych dotyczących działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc domową wynika, że w miejscu zamieszkania rodziny były podejmowane przez funkcjonariuszy policji interwencje, w związku ze zgłoszeniem przemocy w rodzinie. Funkcjonariusze korzystali także z możliwości zastosowania „nakazu/zakazu” oraz składali zawiadomienia do Prokuratury z art.207 kk.

Tabela 11. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR IV –
Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania

Działanie	Wskaźnik	2021	2022	2023
OBSZAR IV - Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
Wypracowanie jednolitych standardów i zasad współpracy w zakresie podejmowania interwencji w przypadku przemocy oraz wymiany informacji lokalnych służb i instytucji na rzecz spójnych i skutecznych działań	Liczba opracowanych procedur	0	1	0
	Liczba spotkań przedstawicieli współpracujących instytucji	84	274	98
Udział w specjalistycznych konferencjach, szkoleniach,	Liczba szkoleń, warsztatów, spotkań superwizyjnych	14	31	26

warsztatach i superwizjach przedstawicieli grup zawodowych udzielających bezpośredniego wsparcia z zakresu przemocy w rodzinie	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach, superwizjach	15	45	138
Współpraca pomiędzy pracownikami służb, instytucji i organizacji społecznych w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy, wymiana doświadczeń i informacji	Liczba spotkań interdyscyplinarnych	84	274	98
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach	30	50	35

Źródło: opracowanie własne

Systematycznie i regularnie odbywały się spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, a na rzecz pracy i pomocy indywidualnej dla rodzin dotkniętych przemocą odbywały się spotkania grup roboczych, w których brał udział m.in. pracownik socjalny, kurator sądowy, przedstawiciel oświaty (pedagog, psycholog, wychowawca klasy), funkcjonariusz policji. W celu podjęcia działań na rzecz rodzin w 2021 r. odbyło się 10 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w Markach, w 2022 r. liczba zwiększyła się do 12, na dzień 30.09.2023 r. było 9 spotkań. Należy podkreślić, że 18 września 2023 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach, wynikające z wprowadzonej nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do indywidualnej pracy z rodzinami, w których występował problem przemocy domowej Zespół Interdyscyplinarny w 2021 r. powołał 51 grup roboczych, w 2022 r. – 51, do 30.09.2023 r. – 51. W ramach indywidualnej pracy z rodzinami w 2021 r. odbyło się 84 spotkania grup roboczych, w 2022 r. – 274, w 2023 r. – 98.

Przedstawiciele grup roboczych m.in. pracownik socjalny, dzielnicowy, członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagog szkolny prowadzili zarówno pracę z osobą doznającą jak i stosującą przemoc w rodzinie oraz małoletnimi dziećmi. Regularnie odbywały się także indywidualne spotkania pracownika socjalnego i dzielnicowego z osobami doznającymi i stosującymi przemoc w rodzinie zarówno w miejscu zamieszkania rodziny jak i w siedzibie instytucji np. ośrodka, komisariacie

policii. Ponadto przedstawiciel instytucji współpracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyli w spotkaniach superwizyjnych, szkoleniach grupowych i indywidualnych oraz konferencjach, podnoszących kwalifikacje i doskonalących warsztat pracy.

6.2 Diagnoza problemu przemocy domowej i postaw rodzicielskich w świetle badań

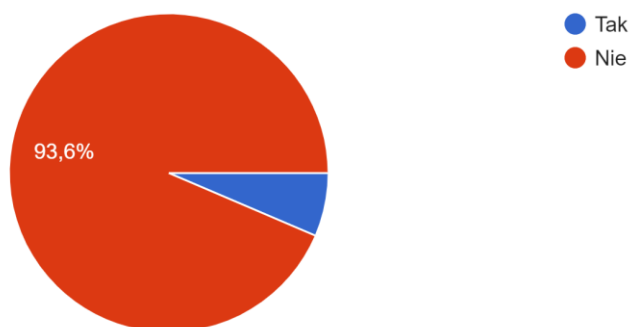
Diagnozę problemu przemocy domowej i postaw rodzicielskich w Mieście Marki przeprowadzono w okresie od marca do września 2023 r., za pomocą ankiety dotyczącej postaw wobec przemocy, skali zjawiska i wpływu płci na występowanie przemocy w rodzinie. W celu zdiagnozowania problemu posłużono się tożsamym narzędziem, jakie stosowano w okresie tworzenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023. Działanie to miało charakter intencjonalny i stworzyło perspektywę porównawczą do określenia skali i wymiaru analizowanego zjawiska.

Mieszkańcom Marek zadawano niżej wymienione pytania ankietowe, odpowiedzi zestawiono w wykresach.

Wykres 1. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że przemoc występuje w środowiskach o niższym statusie społecznym? (498 odpowiedzi)**

Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że przemoc występuje jedynie w środowiskach o niższym statusie społecznym?

498 odpowiedzi

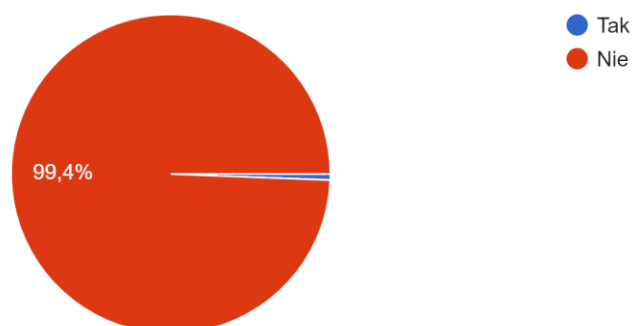
Źródło: opracowanie własne

Dane zilustrowane na wykresie 1 wskazują, że zdecydowana większość mieszkańców Marek nie postrzega przemocy jako charakterystycznej dla środowisk o niższym statusie społecznym. Podobnie jak podczas badania przeprowadzonego w okresie grudzień 2019 r. – październik 2020 r. ponad 90% respondentów uznało przemoc za nieskorelowaną z niską pozycją społeczną, wyznaczaną m.in. poziomem wykształcenia, dochodem, stylem życia czy wykonywanym zawodem. W 2023 r. takiej odpowiedzi udzieliło 93,6% respondentów (498 odpowiedzi), trzy lata wcześniej – 94,2% (139 odpowiedzi). Ankietowani postrzegają zatem przemoc jako zjawisko nie przypisane do statusu społecznego, możliwe do wystąpienia w rodzinach o różnej pozycji społecznej.

Wykres 2. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że mężczyzna ma prawo uderzyć kobietę, gdy kobieta mu się sprzeciwia? (495 odpowiedzi)

Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że mężczyzna ma prawo uderzyć kobietę, gdy kobieta mu się sprzeciwia?

495 odpowiedzi

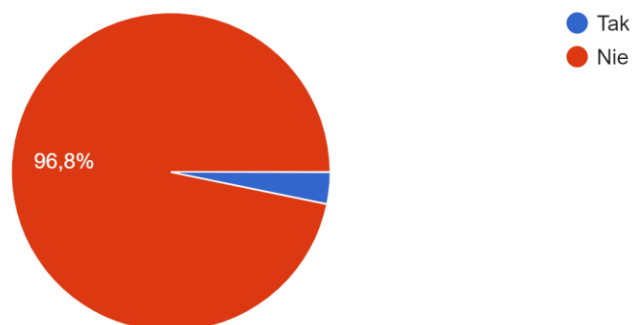
Źródło: opracowanie własne

Respondenci nie postrzegają przemocy ze strony mężczyzny jako zasadnej w sytuacji wyrażenia sprzeciwu przez kobietę, uznając tym samym za nieusprawiedliwione stosowanie przemocy fizycznej wobec kobiet. W 2020 r. i 2023 r. opinię taką wyraziło ponad 99% uczestników badania: w 2020 r. – 99,3%, w 2023 r. – 99,4%.

Wykres 3. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem, że o przemocu nie powinno mówić się na zewnątrz i samemu rozwiązywać problemy w myśl przysłowia „brudy pierze się we własnym domu”?** (494 odpowiedzi)

Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem, że o przemocu nie powinno mówić się na zewnątrz i samemu rozwiązywać problemy w myśl przysłowia "brudy pierze się we własnym domu"?

494 odpowiedzi

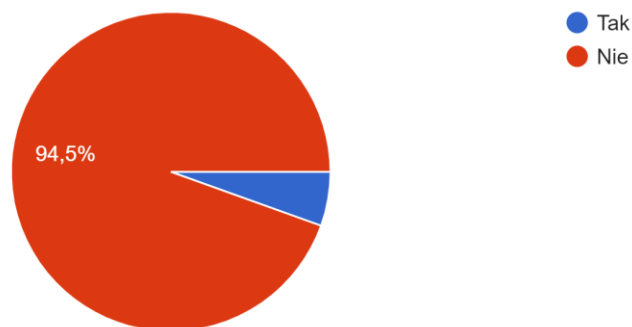
Źródło: opracowanie własne

Ankietowani w zdecydowanej przewadze nie postrzegają przemocu jako sprawy prywatnej, o której należy mówić wyłącznie w rodzinie i wyłącznie w tej grupie poszukiwać rozwiązań. W 2023 r. opinię tę podzielało 96,8% ankietowanych, a trzy lata wcześniej 97,8%. Taka postawa napawa optymizmem. Oznacza, że w powszechnej opinii osobom doznającym przemocy przyznajemy prawo do poszukiwania pomocy, uznajemy zasadność ingerencji podmiotów zewnętrznych w celu wsparcia rodzin i znalezienia rozwiązania.

Wykres 4. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zgadza się Pani/Pan, że gwałt w małżeństwie nie istnieje?** (493 odpowiedzi)

Czy zgadza się Pani/Pan, że gwałt w małżeństwie nie istnieje?

493 odpowiedzi

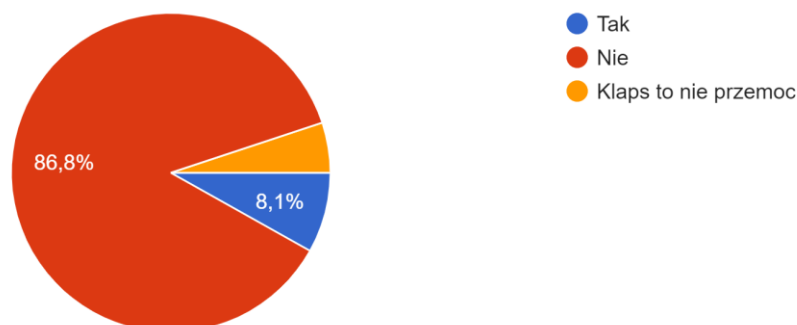
Źródło: opracowanie własne

W 2023 r. 5,5% ankietowanych stwierdziło, że wymuszenia współżycia seksualnego w małżeństwie nie można uznać za gwałt. W 2020 r. opinię taką wyraziło 3% respondentów. Gwałt to przemoc seksualna wobec kobiety lub mężczyzny. Gwałt w małżeństwie to sytuacja szczególna, do której dochodzi w obliczu awantury, gróźb użycia siły lub na skutek użycia siły, lecz również w obawie przed konsekwencjami braku zgody na współżycie. Gwałt w małżeństwie ma miejsce w prywatnej przestrzeni, co decyduje o praktycznej bezkarności sprawcy. Ponadto gwałt, do którego dochodzi ze strony jednego z małżonków, jest często nieświadomiony przez osobę doznającą przemoc seksualnej. Kobiety postrzegają seks w kategorii obowiązku małżeńskiego. Przesłębstwo to jest bardzo trudne do udowodnienia i w praktyce osoby doznające bardzo rzadko zgłaszają tę formę przemocy.

Wykres 5. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że można karać dzieci dając klapsy?** (492 odpowiedzi)

Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że można karać dzieci dając klapsy?
492 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

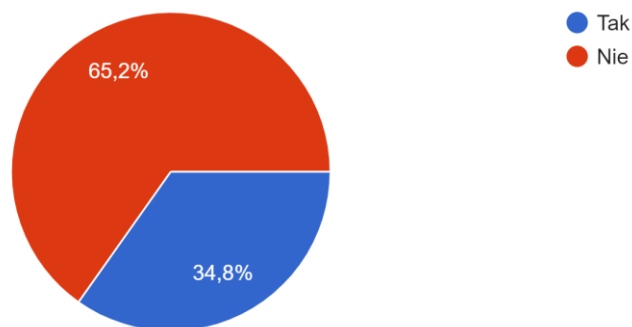
W zdecydowanej większości mieszkańcy Marek twierdzili zarówno w 2023 r., jak i w 2020 roku, że klapsa nie można postrzegać w kategorii środka wychowawczego (w 2023 r. 86,8% ankietowanych i w 2020 r. 86,5%). Klapsy traktujemy zatem jako formę przemocy. Należy podkreślić, że jest to forma przemocy fizycznej, ale również psychicznej, gdyż wiąże się z poniżeniem dziecka ze strony osoby bliskiej, a więc osoby od której małe dziecko oczekuje wsparcia i poczucia bezpieczeństwa.

W 2023 r. 5% ankietowanych, czyli 25 respondentów, uważało, że klaps to nie przemoc, zaś 13% biorących udział w badaniu (40 osób) dopuszczało dawanie klapsów jako formę karania dziecka. W 2020 r. odpowiedzi te rozkładały się nieco odmiennie. Co dziesiąty z ankietowanych (12%) jednoznacznie wskazywał klaps jako dopuszczalny środek wychowawczy, natomiast 1,5% respondentów nie postrzegało klapsów jako przemocy. Wśród mieszkańców Marek spadła zatem akceptacja na stosowanie klapsów jako formy kary wymierzanych osobom małoletnim.

Wykres 6. Odpowiedzi na pytanie: **Czy uważa Pan/i, że nie da się wychować dziecka bez klapsa?** (477 odpowiedzi)

Czy uważa Pan/i, że nie da się wychować dziecka bez klapsa?

477 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

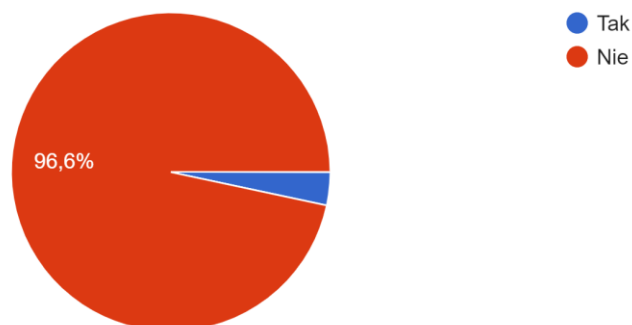
Zdecydowanie ponad połowa respondentów zgodziła się z opinią, iż klaps nie stanowi niezbędnego środka wychowawczego, a dziecko może być wychowywane bez stosowania tej formy kary. Około 35 ankietowanych (34,8%) wyrażało przeciwną opinię. Odpowiedzi w 2020 roku rozkładały się podobnie: 63,4% twierdziło, że wychowanie dziecka bez klapsa jest możliwe, a 36,6% prezentowało przeciwstawną opinię. Z badań *Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce. 2023* wynika, iż dwoje na pięcioro dzieci w wieku 11–17 lat (41%) zadeklarowało, że dostało kiedykolwiek klapsa²⁰. Z kolei odsetek respondentów (dzieci), którzy kiedykolwiek doświadczali bicia lub kopania, spadł z 21% w roku 2013 do 15% w roku 2023, a w odniesieniu do ostatniego roku z 10% w roku 2018 do 7% w roku 2023. Zmniejszył się również odsetek tych, którzy kiedykolwiek otrzymywali klapsy.

²⁰ K. Makaruk, K. Drabarek, dr A. Popyk, dr S. Wójcik, *Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, s. 35.

Wykres 7. Odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/i zdaniem powinno pozostać się w związku z osobą stosującą przemoc dla dobra małoletniego dziecka/dzieci? (476 odpowiedzi)

Czy Pana/i zdaniem powinno się pozostać w związku z osobą stosującą przemoc dla dobra małoletniego dziecka/dzieci?

476 odpowiedzi

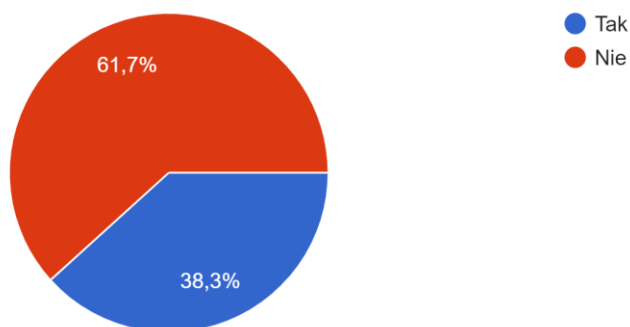

Źródło: opracowanie własne

Wśród mieszkańców Marek funkcjonuje wyraźne przekonanie, że dobro dzieci nie stanowi przesłanki przemawiającej za pozostawaniem w związku ze sprawcą przemocy domowej. Opinię taką wyraziło aż 96,6% respondentów. Przeciwnego zdania było 3,4% ankietowanych. Rozkład odpowiedzi wskazuje na zdecydowanie negatywne postrzeganie przemocy domowej, której występowanie stanowi czynnik decydujący o zakończeniu związku. Jednak porównując odpowiedzi na tożsame pytanie udzielone w okresie grudzień 2019 r. – październik 2020 r. można zaobserwować nieznaczną tendencję spadkową. Opinię wskazującą na zasadność takiej decyzji wyraziło wówczas aż 99,3% respondentów.

Wykres 8. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zdarzyło się Pani/Panu uderzyć dziecko co najmniej jeden raz?** (478 odpowiedzi)

Czy zdarzyło się Pani/Panu uderzyć swoje dziecko co najmniej jeden raz?
478 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

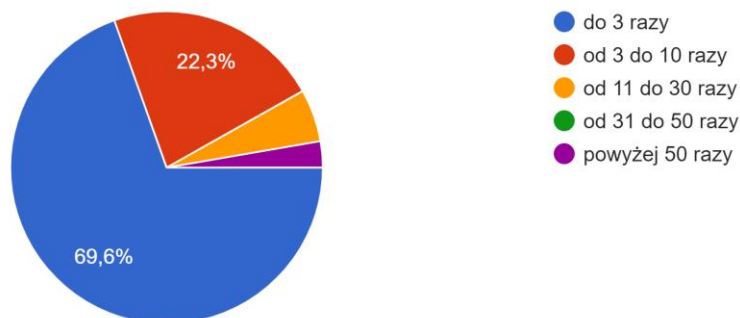
Ponad połowa badanych (61,7%) twierdziła, że nigdy nie uderzyła swojego dziecka. Przeciwną opinię wyraziło 38,3% respondentów. Odnosząc dane z 2023 r. do pozyskanych trzy lata wcześniej należy odnotować pozytywną zmianę. W 2020 r. połowa ankietowanych (51,9%) przyznała się do uderzenia własnego dziecka (10% więcej). Jak zauważają autorzy badania ogólnopolskiego *Diagnoza...*, spadek skali przemocy fizycznej wiąże się ze zmniejszeniem się grupy respondentów, którzy deklarowali regularne dostawanie klapsów. W 2018 r. takich osób było 24%, a w 2023 r. – już tylko 15%, wobec czego autorzy stawiają tezę, „że to głównie zmiana świadomości i praktyki stosowania kar cielesnych wśród rodziców w ostatnich 5 latach przełożyła się na spadek ogólnego wskaźnika doświadczania przemocy fizycznej przez dzieci”²¹.

---

²¹ Tamże, s. 38.

Wykres 9. Odpowiedzi na pytanie: **Jeśli zdarzyło się Pani/Panu uderzyć dziecko, jak często miało to miejsce?** (184 odpowiedzi)

Jeśli zdarzyło się Pani/Panu uderzyć dziecko, jak często miało to miejsce?
184 odpowiedzi

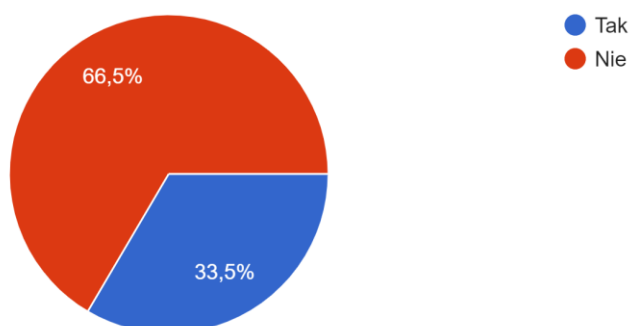
Źródło: opracowanie własne

Większość, gdyż 69,6% ankietowanych, przyznało się do uderzenia dziecka maksymalnie 3 razy, natomiast 22,3% stosowało tę formę przemocy od 3 do 10 razy. Najbardziej niepokojący jest fakt, że część respondentów przyznała się do bicia dziecka powyżej 50 razy, co oznacza traktowanie tej formy przemocy fizycznej jako środka wychowawczego. Tę odpowiedź wybrało 2,7%. Z uwagi na negatywne konsekwencje dla zdrowia i rozwoju dziecka stosowanie metod opresyjnych, w tym wymierzanie klapsów, należy oceniać wyłącznie negatywnie. Metody te korygują zachowanie dziecka tylko chwilowo, a w dłuższej perspektywie okazują się nieskuteczne. Dziecko będzie tak modyfikować swoje zachowanie by uniknąć kary, a nie wyeliminować postępowanie oceniane przez dorosłych jako niepożądane. Bicie utrudnia budowanie trwałej, opartej na zaufaniu więzi dziecka z rodzicami lub opiekunami. W 2020 r. odpowiedzi rozkładały się podobnie.

Wykres 10. Odpowiedzi na pytanie: **Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie zamieszkującej na terenie miasta Marki?** (490 odpowiedzi)

Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie zamieszkującej na terenie miasta Marki?

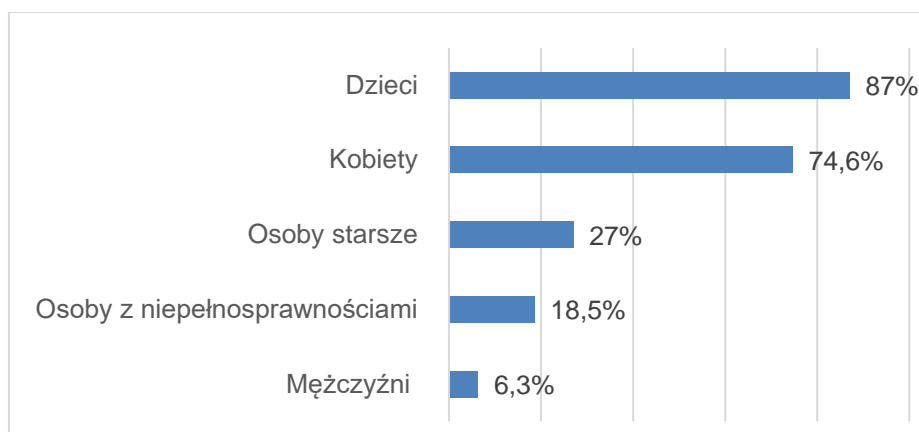
490 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Blisko jedna trzecia biorących udział w badaniu odpowiedziała twierdząco na pytanie o znajomość rodzin z problemem przemocy zamieszkujących miasto Marki. Na tej podstawie można szacować, że przemoc występuje w ponad 30% domów. W stosunku do danych z 2020 r. jest to jednak znaczący spadek. W poprzednim badaniu ponad połowa ankietowanych (54,5%) uznała, że zna rodziny zmagające się z problemem przemocy.

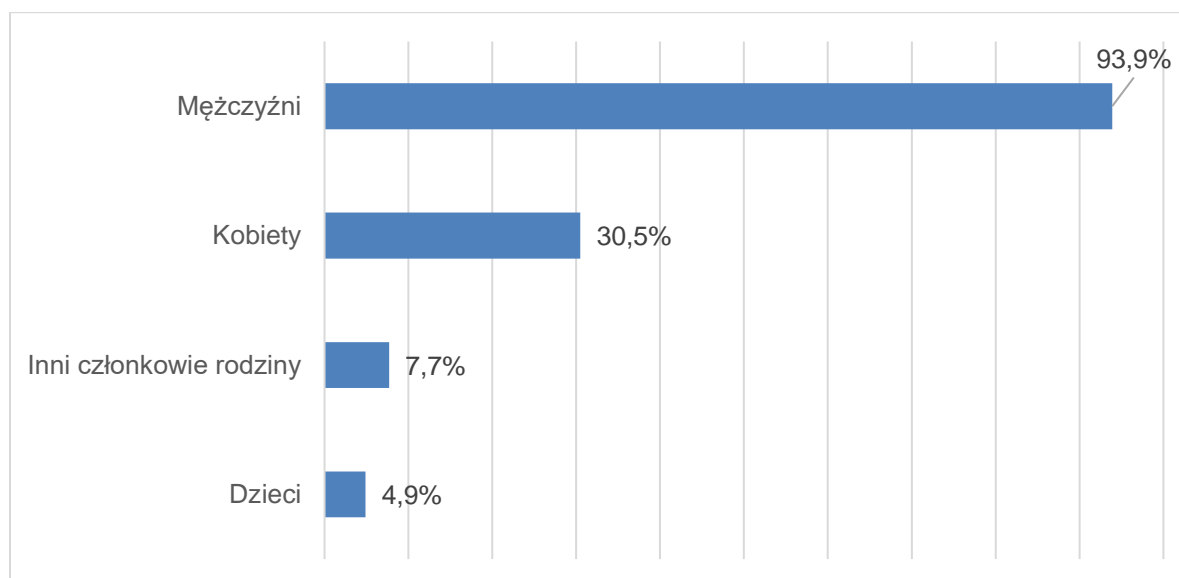
Wykres 11. Odpowiedzi na pytanie: **Kto według Pani/Pana jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie?** (493 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

W badaniu przeprowadzonym na potrzeby niniejszej diagnozy osobami, które uznano za najbardziej narażone na stosowanie przemocy były dzieci. Grupę tę wskazało 87% respondentów. Czynnikiem zwiększającym ryzyko doznawania przemocy zdaniem ankietowanych są także: płeć (kobiety wskazano w 74,6% odpowiedziach, zaś mężczyźni tylko w 6,3%), wiek (osoby starsze – 27% wskazań), stan zdrowia (osoby z niepełnosprawnościami - 18,5% wskazań). W 2020 r. dla mieszkańców Marek osobami, które najczęściej dotykał problem przemocy w rodzinie były: kobiety (78% wskazań), następnie dzieci (75,8% wskazań), osoby starsze (35,6% wskazań), osoby z niepełnosprawnościami (27% wskazań) oraz mężczyźni (9,8% wskazań). W obecnej edycji diagnozowania problemu przemocy ankietowani dostrzegli w szczególności osoby małoletnie, jako najsłabsze i najbardziej odczuwające nierównowagę sił oraz zależne od dorosłych członków rodziny.

Wykres 12. Odpowiedzi na pytanie: Kto według Pani/Pana jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie?

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z rozkładem odpowiedzi zaprezentowanym na wykresie 12 czynnikiem wpływającym na stosowanie przemocy jest płeć. Aż 93,9% ankietowanych uznało, że najczęściej przemoc stosują mężczyźni, w przypadku kobiet poziom wskazań to 30,5%. Respondenci zaznaczyli również odpowiedzi „inni członkowie rodziny” (7,7% odpowiedzi)

oraz „dzieci” (4,9% odpowiedzi). W edycji badania przeprowadzonego trzy lata wcześniej rozkład odpowiedzi był tożsamy.

Wykres 13. Odpowiedzi na pytanie: **Sprawcą przemocy w rodzinie są najczęściej osoby, które:** (492 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

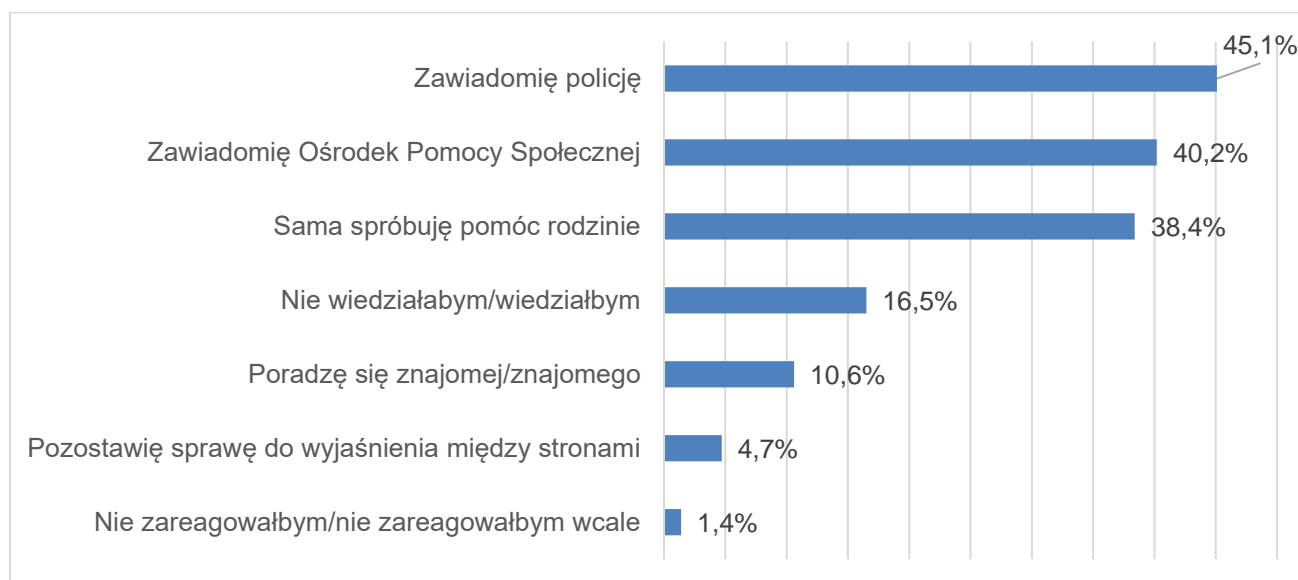
W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie czynników społecznych i zdrowotnych skorelowanych ze skłonnością do stosowania przemocy. Dla respondentów najistotniejszymi determinantami były: nadużywanie alkoholu (79,5% wskazań); doświadczenie przemocy w rodzinie (63,2% wskazań); nadużywanie narkotyków (55,5% wskazań); choroba psychiczna (36% wskazań); zatrudnienie w służbach wojskowych, policyjnych, więziennych (27,8% wskazań); zajmowanie wysokich stanowisk (22,4% wskazań). Wśród dostępnych dla respondentów opcji znalazła się odpowiedź abstrahująca od czynników społeczno-zdrowotnych, tj. „są zwykłymi ludźmi, sąsiadami, kolegami z pracy”, którą zaznaczyła prawie połowa badanych (45,3%). Niemalże co drugi z uczestniczących w badaniu stwierdziła zatem, że sprawcą przemocy może stać się każdy, niezależnie od czynników związanych z życiem rodzinnym, uzależnieniami, stresem i presją doświadczaną w pracy, czy też zaburzeniami zdrowia psychicznego. Odnosząc się do danych z 2020 r. należy stwierdzić, że kolejność wskazań była podobna co w obecnej edycji badania. Najbardziej znaczący wzrost

odpowiedzi odnotowano w przypadku wpływu chorób psychicznych na stosowanie przemocy. W 2020 r. odpowiedź tę zaznaczyło 23,5% respondentów, zaś 3 lata później prawie 36% respondentów.

Jak słusznie zauważyli ankietowani, doświadczanie przemocy w rodzinie determinowało stosowanie przemocy wobec członków własnej rodziny. Przeglądy badań w zakresie czynników ryzyka stosowania przemocy domowej potwierdzają transmitowanie zachowań przemocowych na kolejne pokolenia, co oznacza, że rodzice, którzy sami w dzieciństwie byli ofiarami przemocy, częściej dopuszczają się zachowań krzywdzących wobec własnych dzieci. Osoby, które same doświadczyły przemocy, mogą przejawiać tendencję do podtrzymywania i powtarzania rodzinnych oraz środowiskowych czynników stresowych, tj. bezrobocia, ubóstwa, złych warunków mieszkaniowych lub sąsiedztwa oraz izolacji społecznej, które stanowią czynniki ryzyka stosowania przemocy wobec członków rodziny²².

Wykres 14. Odpowiedzi na pytanie: **W jaki sposób zareagowałby/łaby Pani/Pan, gdyby w Pani/Pana dalszej rodzinie doszło do przemocy?** (491 odpowiedzi)

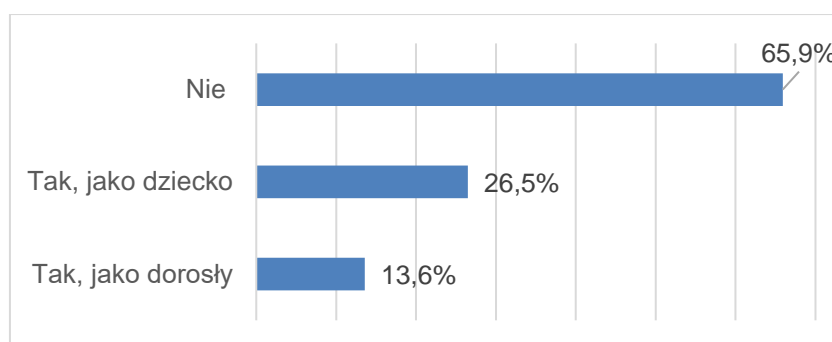
Źródło: opracowanie własne

²² A. Skalec-Ruczyńska, *Skala zjawiska przemocy jako przyczyny umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej i rola opiekunów zastępczych w przewyżczeniu jej konsekwencji*, Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka Vol. 22 Nr 1 (2023) s. 86.

Podobnie jak miało to miejsce w edycji badania sprzed trzech lat respondenci uznali za najwłaściwszy sposób reakcji na przemoc we własnej rodzinie to zawiadomienie policji (45,2% wskazań) oraz ośrodka pomocy społecznej (40,3% wskazań). To zdecydowanie pożądana reakcja, gwarantująca włączenie w rozwiązywanie problemu specjalistów i niezamykanie się rodziny z problemem w tak zwanych „czterech ścianach”. Za niepokojącą tendencją należy uznać chęć niesienia samodzielnej pomocy przez świadków przemocy, co deklarowało aż 38,3% ankietowanych, jak również brak wiedzy, co robić w obliczu zaobserwowanej przemocy w dalszej rodzinie. W tym kontekście za pozytywne należy odnieść się do chęci zasięgnięcia rady znajomej/znajomego, co w dostępnych odpowiedziach zaznaczył co dziesiąty ankietowany (10,2% wskazań). Najbardziej niepokojący jest jednak fakt, iż 4,7% respondentów stwierdziło, iż problem przemocy do wewnątrz problem rodziny i nie podjęto żadnego działania, a 1,4% (7 odpowiedzi) nie zareagowałoby wcale.

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o określenie, czy **gdyby w ich bliższej rodzinie doszło do przemocy wiedzieliby, gdzie się zwrócić o pomoc w Markach**. Odpowiedź twierdzącą zaznaczyło tylko 60,7% biorących udział w badaniu, co oznacza, że czterech na dziesięciu mieszkańców Marek nie zna instytucji właściwej do zgłaszania aktów przemocy. Osoby posiadające wiedzę w zakresie zasobów instytucjonalnych właściwych w zakresie przeciwdziałania przemocy prawidłowo wskazywali Ośrodek Pomocy Społecznej oraz policję.

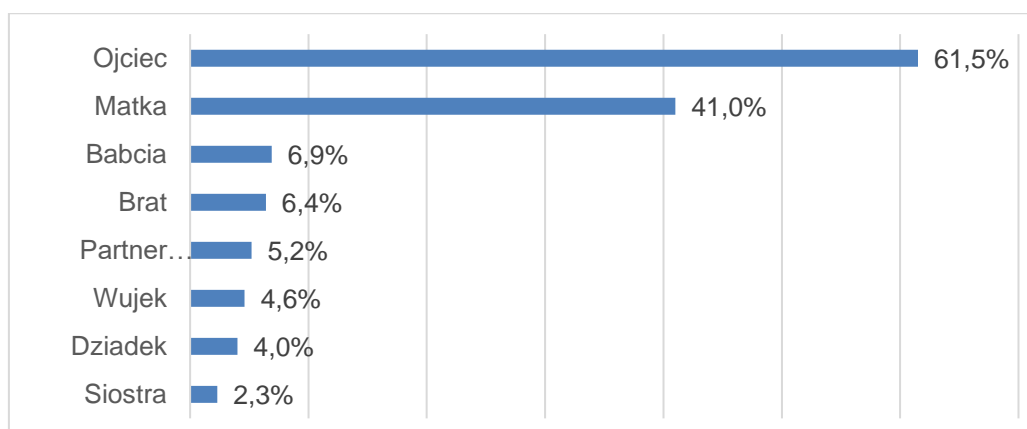
Wykres 15. Odpowiedzi na pytanie: **Czy był/a Pan/i osobą doznającą przemocy w rodzinie?** (478 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

W zdecydowanej większości respondenci stwierdzali, że nie doświadczali przemocy w rodzinie. Odpowiedź tę zaznaczyło 65,9% ankietowanych. Jedna czwarta badanych (26,5%) przyznała, że doznawali przemocy w rodzinie w okresie dzieciństwa, a 13,6% uczestników, iż ma lub miało to miejsce już w dorosłym życiu. Analizowane pytanie dawało możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi. W konsekwencji odpowiedzi udzieliło 478 osób, którzy łącznie odpowiadali aż 507 razy. Możliwa jest zatem sytuacja, że respondenci doznawali przemocy jako dziecko i jako osoba dorosła. Rozkład odpowiedzi wskazuje, iż aż 34,1% respondentów to osoby doznające przemocy ze strony najbliższych osób! Odsetek ten zwiększył się o 11 punktów procentowych w stosunku do danych uzyskanych w 2020 r. Wówczas odpowiedź zaprzeczającą doznawania przemocy ze strony członków rodziny wybrało 77% respondentów.

Wykres 16. Odpowiedzi na pytanie: **Jeśli doznawał/a Pan/i przemocy w rodzinie będąc dzieckiem, kto wówczas był osoba stosującą przemoc?** (173 odpowiedzi)

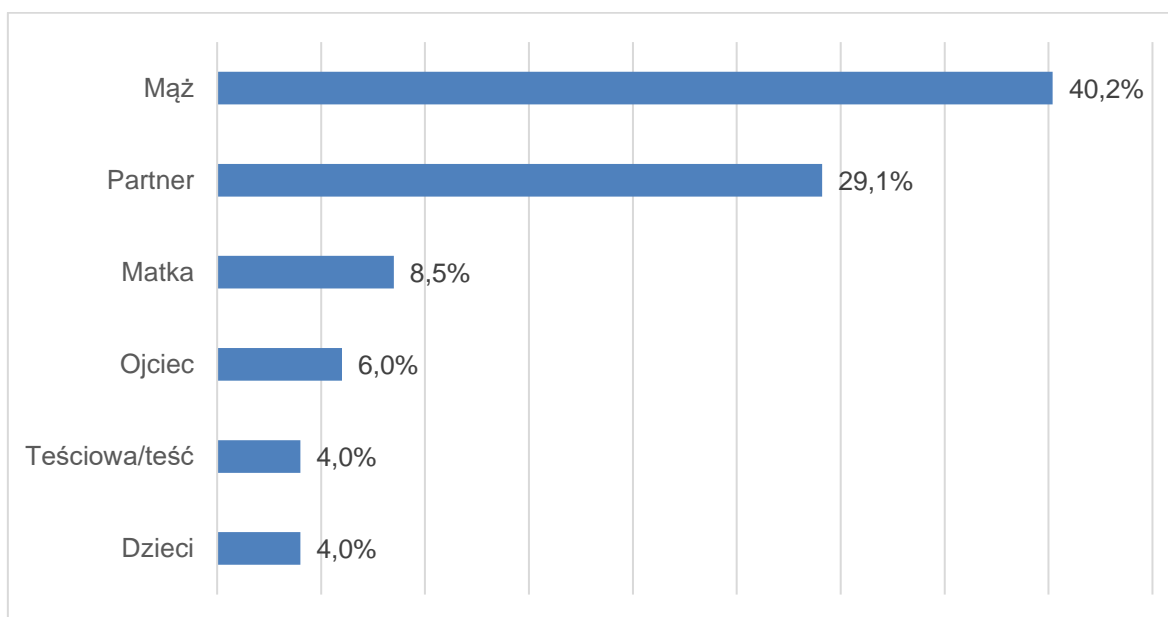

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani potwierdzili, że za stosowanie przemocy względem dziecka odpowiedzialność ponoszą w zdecydowanej większości osoby najbliższe, członkowie rodziny. Do przemocy doświadczanej przez dzieci dochodzi zatem najczęściej w domach. Respondenci, osoby dorosłe, które w okresie małoletności doznały przemocy, wskazywały jako najczęstszych sprawców zachowań przemocowych: ojca (61,5% wskazań), matkę (41% wskazań), babcie (6,9% wskazań), brata (6,4% wskazań), wujka

(4,6% wskazań), dziadka (4% wskazań), siostrę (2,3% wskazań). Uzyskane odpowiedzi są tożsame ze wskazaniami uzyskanymi przy pierwszej edycji ankiety.

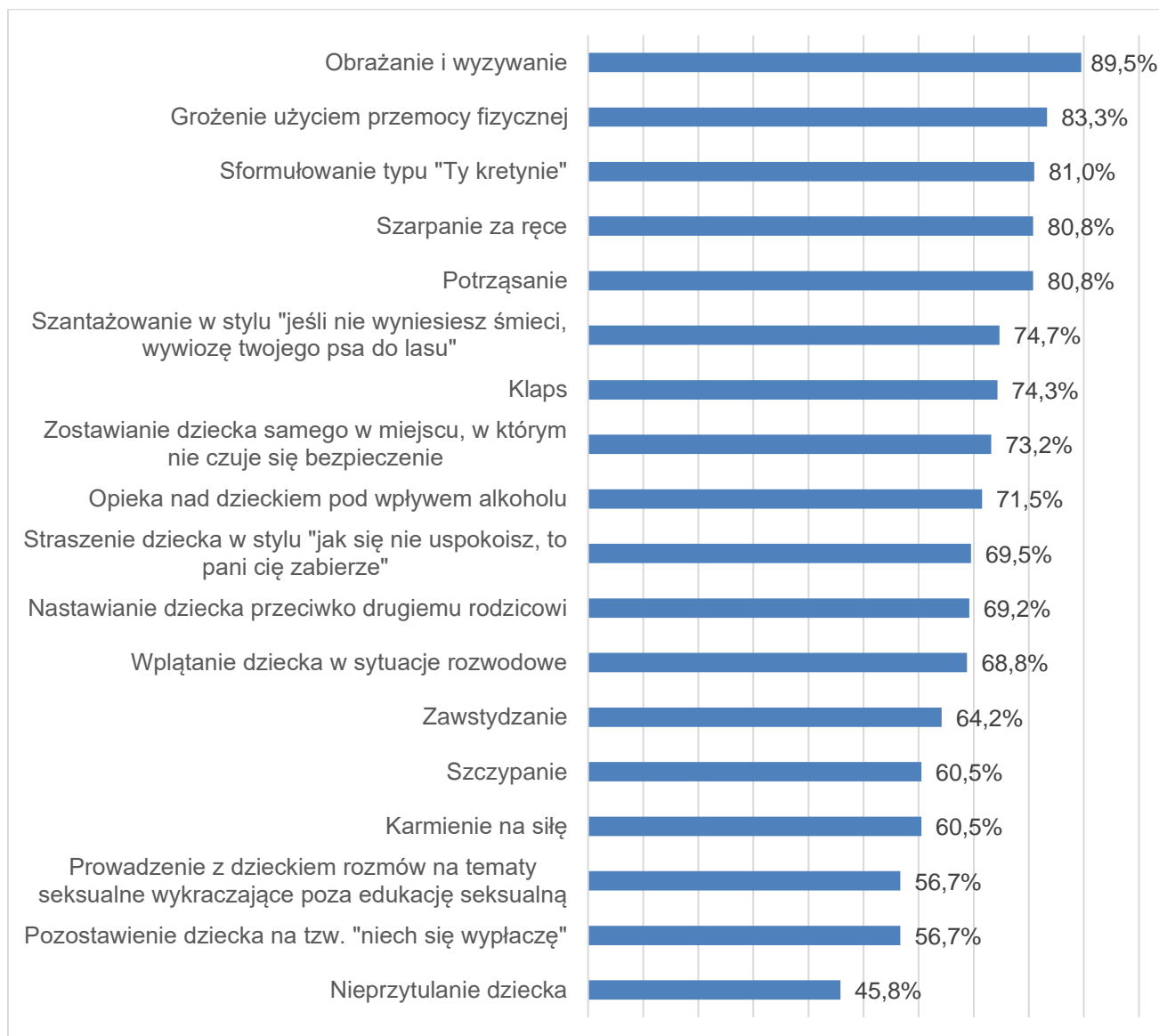
Wykres 17. Odpowiedzi na pytanie: **Jeśli doznawał/a Pan/i przemocy w rodzinie będąc osobą dorosłą, kto wówczas był osobą stosującą przemoc?** (116 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

Osoby dorosłe, określające się jako doznające przemocy, również wskazywały osoby z najbliższego otoczenia, członków rodziny, jako sprawców. Podobnie jak w 2020 r. respondenci deklarowali, iż osobą która najczęściej stosowała przemoc byli: mąż (40,2% wskazań), partner (29,1% wskazań), matka (8,5% wskazań), ojciec (6% wskazań) teściowa lub teść oraz dzieci (po 4%).

Wykres 18. Odpowiedzi na pytanie: **Proszę o zaznaczenie opisów, które wg. Pani/Pana opisują przemoc w rodzinie** (477 odpowiedzi)

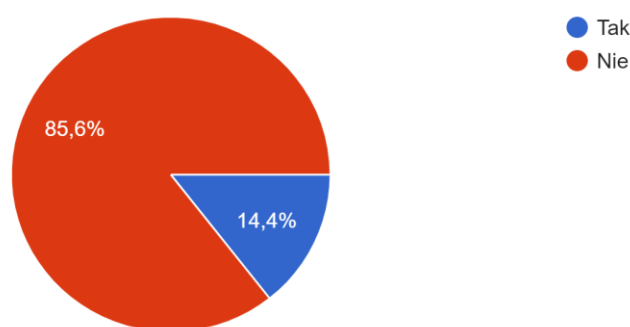
Źródło: opracowanie własne

Opisy, które najtrafniej charakteryzują zdaniem respondentów przemoc w rodzinie to: obrażanie i wyzywanie (89,5% wskazań, w 2020 r. – 82,8%); groźenie użyciem przemocy fizycznej (83,3% wskazań, w 2020 r. – 77,3%); sformułowanie „ty kretynie” (81% wskazań, w 2020 r. – 67,2%); szarpanie za ręce (80,9% wskazań, w 2020 r. – 73,4%); potrząsanie (80,9% wskazań, w 2020 r. – 72,7%); szantażowanie w stylu „jeśli nie wyniesiesz śmieci, wywożę twojego psa do lasu” (74,7% wskazań, w 2020 r. – 68,0%); klaps (74,3% wskazań, w 2020 r. – 68,8%); zostawienie dziecka samego w miejscu,

w którym nie czuje się bezpiecznie (73,2% wskazań, w 2020 r. – 69,5%); opieka nad dzieckiem pod wpływem alkoholu (71,5% wskazań, w 2020 r. – 59,4%); straszenie dziecka w stylu „jak się nie uspokoisz, pani cię zabierze” (69,5% wskazań, w 2020 r. – 61,7%); nastawianie dziecka przeciwko rodzicowi (69,2% wskazań, w 2020 r. – 65,6%); wplątanie dziecka w sytuacje rozwodowe (68,8% wskazań, w 2020 r. – 64,8%); zawstydzenia (64,2% wskazań, w 2020 r. – 67,2%); szczypanie (60,5% wskazań, w 2020 r. – 52,3%); kamienie na siłę (60,5% wskazań, w 2020 r. – 49,2%); prowadzenie z dzieckiem rozmów na tematy seksualne wykraczające poza edukację seksualną (56,7% wskazań, w 2020 r. – 50,8%); pozostawianie małego dziecka na tzw. „niech się wypłacze” (56,7% wskazań, w 2020 r. – 45,3%); nieprzytulanie dziecka (45,8% wskazań, w 2020 r. – 38,3%). Porównując obydwa badania trzeba zauważyć wyższą świadomość respondentów na temat przejawów przemocy względem dzieci. Niemalże wszystkie wymienione w pytaniu przejawy uzyskały wyższy poziom wskazań. Wyjątek stanowi tylko odpowiedź „zawstydzanie”.

Wykres 19. Odpowiedzi na pytanie: **Czy słyszał/a Pan/i kiedykolwiek o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach?** (487 odpowiedzi)

Czy słyszał/a Pan/i kiedykolwiek o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach?
487 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Odsetek respondentów, którzy słyszeli o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach jest znikomy i wynosi zaledwie 14,4%. W 2020 r. twierdząco odpowiedziało 33,6% ankietowanych.

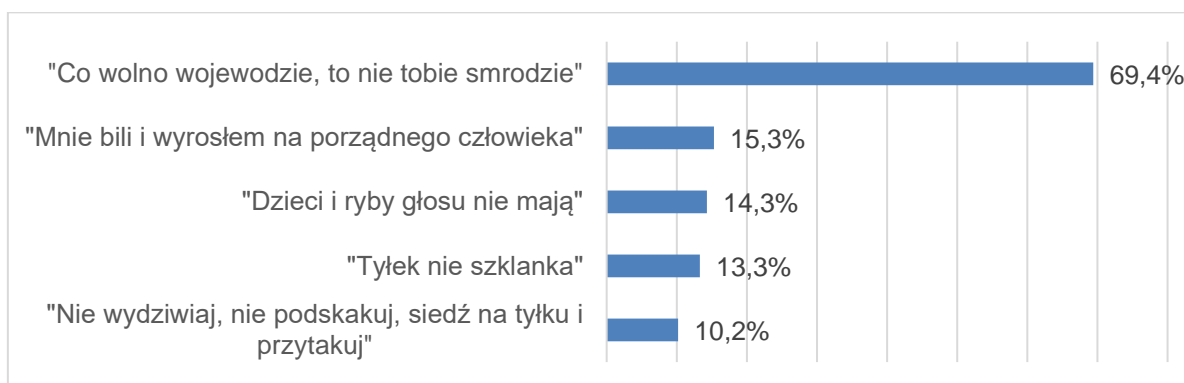
Wykres 20. Odpowiedzi na pytanie: **Czy jeśli słyszał/a Pan/i o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach, to czy wie Pan/i jakie są jego zadania?** (138 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

Osoby, które słyszały o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach, w kolejnym pytaniu zostały poproszone o wskazanie działań tego podmiotu. Jedynie 64,7% ankietowanych znała odpowiedź na postawione pytanie i identyfikowała Zespół w przeciwdziałaniu przemocy. W 2020 r. poziom wiedzy respondentów w tym zakresie był znacznie wyższy (82,7% wskazań). Podobnie, jak trzy lata temu, części ankietowanych utożsamiała zadania Zespołu Interdyscyplinarnego z rozwiązywaniem problemów alkoholowych czy doradzeniem Burmistrzowi w sprawach społecznych i zdrowia.

Wykres 21. Odpowiedzi na pytanie: **Proszę zaznaczyć, z którym zdaniem się Pan/i zgadza?** (98 odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne

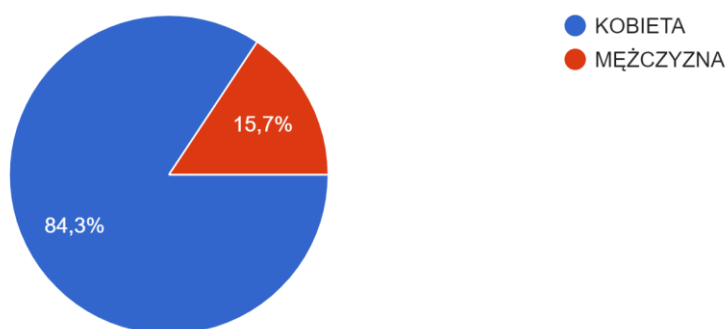
Powyższe pytanie miało na celu zweryfikowanie, które powiedzenia czy stereotypy na temat podrzędnej roli dziecka w rodzinie, podzielają respondenci. Najwięcej wskazań uzyskała odpowiedź „Co wolno wojewodzie, to nie tobie smrodzie” (69,4% wskazań; w 2020 r. – 57,1%). Następnie najbardziej popularne opinie to: „Mnie bili i wyrosłem na porządnego człowieka” (15,3% wskazań; w 2020 r. – 21,4%), „Dzieci i ryby głosu nie mają” (14,3% wskazań; w 2020 r. – 25%), „Tyłek nie szklanka” (13,3% wskazań; w 2020 r. – 10,7%) oraz co dziesiąty ankietowany zaznaczył „Nie wydziwiaj, nie podskakuj, siedź na tyłku i przytakuj” (10,2% wskazań; w 2020 r. – 21,4%). Odpowiedzi te oznaczają zgodę na przypisanie dziecku roli grzecznego, cichego, posłusznego członka rodziny. Osobie małoletniej odmawia się prawa do zgłaszania sprzeciwu i wyrażania opinii odmiennej od zdania osoby dorosłej. Ponadto część osób, łącznie 28,6% wskazań, wyraziło aprobatę wobec bicia dziecka, poprzez zaznaczenie odpowiedzi „Mnie bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, oraz „Tyłek nie szklanka”. Na analizowane pytanie odpowiedzi udzieliło tylko 98 respondentów, na 498 uczestniczących w ankiecie. Zdecydowana większość biorących udział w ankiecie nie podzielała żadnej z wymienionych powyżej opinii.

Charakterystyka respondentów

Wykres 22. Płeć (479 odpowiedzi)

Płeć

479 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

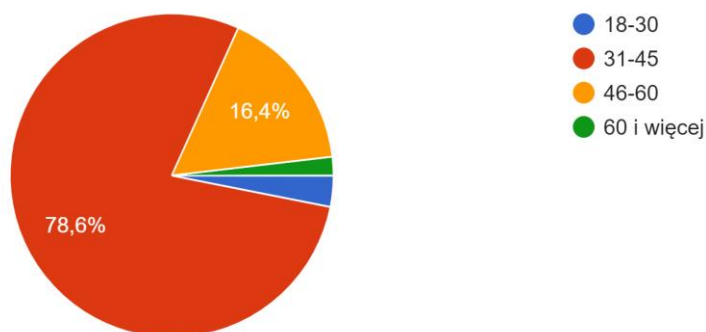

Zdecydowana większość respondentów, gdyż aż 84,3% to kobiety. Mężczyźni stanowili tylko 15,7%.

Wykres 23. Wiek (482 odpowiedzi)

WIEK

482 odpowiedzi

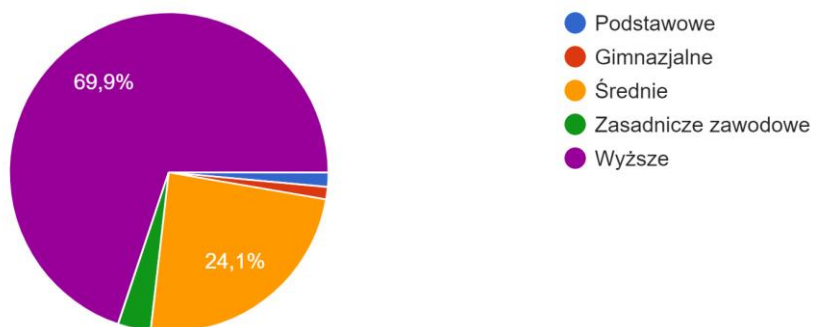
Źródło: opracowanie własne

Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku od 31 do 45 lat (78,6% ankietowanych), następnie osoby od 46 do 60. roku życia (16,4%) oraz 18-30 lat. Najmniej liczną grupą były osoby, które ukończyły 60 lat.

Wykres 24. Wykształcenie (481 odpowiedzi)

WYKSZTAŁCENIE

481 odpowiedzi

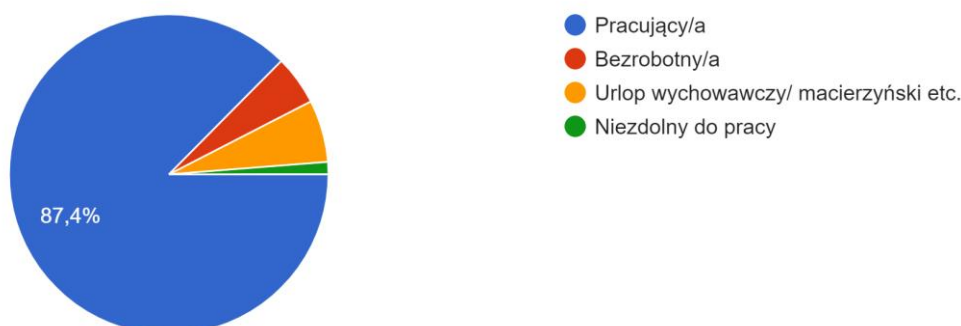
Źródło: opracowanie własne

Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 69,9% respondentów. Niemalże co czwarty z respondentów (24,1%) legitymował się z wykształceniem średnim. Osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym było 3,4%, podstawowym 1,5%, a gimnazjalnym 1,2%.

Wykres 25. Sytuacja zawodowa (478 odpowiedzi)

SYTUACJA ZAWODOWA

478 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne

Pod względem statusu na rynku pracy najliczniej reprezentowani byli osoby pracujące (87,4%), następnie osoby przebywające na urlopie wychowawczym lub macierzyńskim (6,3%), bezrobotni (5%), osoby niezdolne do pracy (1,3%).

6.3 Wnioski i rekomendacje z badań

1. Mieszkańcy Marek w większości prawidłowo identyfikują wszystkie cechy kryterialne przemocy, nie przyporządkowują przemocy do określonego statusu społecznego i nie znajdują usprawiedliwienia dla stosowania przemocy oraz nie postrzegają tego problemu jako wewnętrznej sprawy rodziny, uważają również że gwałt może mieć miejsce także w małżeństwie.
2. Zdaniem respondentów w około 1/3 domów w mieście dochodzi do aktów przemocy i to właśnie domownicy stają się najczęściej osobami stosującymi przemoc. W opinii

uczestników badania ankietowego do osób szczególnie narażonych na doznawanie przemocy wymienić należy dzieci, w następnej kolejności kobiety i jest to sytuacja przeciwna do danych sprzed trzech lat, dlatego rekomendowane jest wprowadzenie standardów ochrony dzieci, w tym odpowiednich procedur interwencyjnych i szkolenia kadr różnego szczebla, mających kontakt z dziećmi w zakresie zgłaszania przypadków przemocy. Niezbędnym będzie także tworzenie warunków sprzyjających propagowaniu wiedzy, kształtowaniu umiejętności i postaw, co stanowi warunek niezbędny nie tylko do tego, aby skutecznie powstrzymać przemoc domową, ale także efektywnie zapobiegać jej występowaniu.

3. W lokalnej społeczności rośnie świadomość na temat przejawów przemocy, w tym m.in. negatywnych skutków klapsów dla rozwoju osoby małoletniej, jednak wciąż znaczący odsetek ankietowanych (prawie 40%) przyznało się do uderzenia dziecka, Ponieważ nadal wskaźnik dopuszczalności stosowania kar cielesnych wstępuje u ankietowanych o wartości prawie 35%, należy prowadzić działania kierowane do rodziców i opiekunów, na rzecz ograniczania stosowania kar fizycznych, aby utrzymać widoczny w badaniach spadkowy trend przemocy fizycznej wobec dzieci ze strony najbliższych dorosłych.
4. Poziom wiedzy mieszkańców Marek na temat instytucji właściwych do interweniowania w sytuacji zaistnienia przemocy należy uznać za zadowalającą. Ponad 80% respondentów wskazała Ośrodek Pomocy Społecznej i policję jako instytucje właściwie w zakresie przeciwdziałania przemocy.
5. Zespół Interdyscyplinarny i jego zadania są identyfikowane przez znikomą odsetek respondentów. Ma to znaczenie kluczowe zarówno z perspektywy organizowania skutecznego wsparcia dla osób doznających przemocy, jak i z punktu widzenia szeroko pojętej profilaktyki, dlatego równoległe do implementacji nowych rozwiązań pomocowych i prawnych oraz doskonalenia kompetencji zawodowych specjalistów należy kontynuować działania edukacyjne adresowane do społeczności lokalnej.
6. Biorąc pod uwagę wnioski i analizy badań ogólnopolskich dotyczących zachowań autodestruktywnych i prób samobójczych w tym w związku z doznawaną przemocą, koniecznym i pilnym będzie zapewnienie powszechnej opieki psychologicznej i psychiatrycznej dla dzieci i nastolatków doświadczających kryzysów psychicznych.

Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, wprowadziła podział zadań pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym a grupami diagnostyczno-pomocowymi i wzmocniła autonomię i poziom decyzyjności tych drugich, co z kolei miało na celu stworzenie warunków służących zwiększaniu skuteczności procedury „Niebieskie Karty”, wpływu grupy diagnostyczno-pomocowej na osoby stosujące przemoc, między innymi poprzez egzekwowanie zobowiązań i możliwości zastosowania instrumentów prawno-karnych. Działania nowych podmiotów wymagają dalszego rozwijania, modyfikowania adekwatnie do zmieniających się realiów życia i sposobu postrzegania zjawiska przemocy domowej.

7. Analiza SWOT

Tabela 122. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Realizowanie programów dot. m.in. przeciwdziałania przemocy, uzależnień, na rzecz osób z niepełnosprawnością, wspierania rodziny, Budżet Obywatelski, Karta Dużej rodziny, programy rządowe AOOD, OW, „Odzyskać Dziecko”.	1. Niewystarczająca oferta i wsparcie w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, utrudnienia w dostępie powodowane barierami architektonicznymi.
2. Zwiększone możliwości uzyskania wsparcia i pomocy z zewnątrz za pośrednictwem komunikatorów internetowych.	2. Brak funkcjonowania na terenie gminy programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej.
3. Dostępność środków ze źródeł zewnętrznych, realizowanie programów rządowych i innych.	3. Niewystarczająca w odniesieniu do potrzeb liczba mieszkań w zasobach miasta.
4. Istniejąca oferta pomocy specjalistycznej dla osób doznających przemocy w rodzinie w formie: poradnictwa (prawnego, psychologicznego, socjalnego pedagogicznego, rodzinnego), terapii oraz warsztatów.	4. Mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się wspieraniem rodzin oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie miasta i powiatu.

5. Szeroki zakres wsparcia rodziny świadczony przez OPS Marki, rodziny wspierające, mieszkanie chronione, MPPDiR oraz PiK i placówki wsparcia dziennego.	5. Niedostateczne wykorzystanie możliwości sektora NGO.
	6. Przewaga działań doraźnych o charakterze ratowniczym nad działaniami profilaktycznymi w pomocy społecznej.
Szanse	Zagrożenia
1. Pojawiające się nowe programy i źródła finansowania wspierające realizację zadań własnych samorządu.	1. Ograniczenia finansowe Miasta związane ze zmniejszeniem dochodów.
2. Skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie w gminie.	2. Postępująca inflacja – przy braku zmiany wysokości świadczeń.
3. Organizacja specjalistycznej pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla osób przeżywających trudności i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	3. Rosnące koszty utrzymania realizacji poszczególnych zadań przy braku wzrostu finansowania.
4. Pozyskiwanie środków pozabudżetowych, w tym unijnych na realizację projektów społecznych.	4. Wielopropblemowość i sprzężone dysfunkcje występujące w rodzinach (uzależnienia, bezrobocie, rozpad związków, narastające zjawisko demoralizacji).
	5. Wzrost kosztów utrzymania rodziny.
	6. Pojawienie się nowych negatywnych zjawisk o nieprzewidywalnych konsekwencjach, takich jak rozwój epidemii.
	7. Zwiększanie zadań bez przekazywania środków do ich realizacji.
	8. Zbyt duża częstotliwość zmian w prawie, niespójność przepisów, zmiany interpretacji istniejących przepisów prawnych.
	9. Brak dostępności do placówek zdrowia psychicznego.
	10. Niskie wynagrodzenia pracowników i odpływ wyspecjalizowanej kadry do innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Źródło: opracowanie własne

8. Struktura Programu

8.1 Adresaci Programu

Adresatami Programu są:

- 1) osoby doznające przemocy domowej,
- 2) osoby stosujące przemoc domową,
- 3) świadkowie przemocy domowej,
- 4) osoby i środowiska zagrożone wystąpieniem zjawiska przemocy domowej,
- 5) mieszkańcy Gminy Miasto Marki,
- 6) profesjonaliści zaangażowani w przeciwdziałanie przemocy domowej tj.
  - a) pracownicy socjalni,
  - b) asystenci rodziny,
  - c) kuratorzy zawodowi,
  - d) psychologowie,
  - e) terapeuci,
  - f) interwenci kryzysowi,
  - g) policjanci,
  - h) prokuratorzy i sędziowie,
  - i) nauczyciele,
  - j) pracownicy placówki leczenia odwykowego,
  - k) członkowie GKRPA,
  - l) pracownicy ochrony zdrowia (pielęgniarki, lekarze, psychiatrzy);
- 7) stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje pozarządowe, działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

8.2 Realizatorzy Programu

Praca na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oparta jest na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym

podejściu do problemu przemocy, dlatego realizatorzy Programu stanowią tu dużą liczbę i są to:

- 1) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 2) Instytucje realizujące zadania profilaktyki przemocy domowej oraz działania kierowane do osób doznających przemocy i stosującej przemoc tj.:
  - m) Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach;
  - n) Szkoła Podstawowa Nr 1 w Markach;
  - o) Szkoła Podstawowa Nr 2 w Markach;
  - p) Szkoła Podstawowa Nr 3 w Markach;
  - q) Szkoła Podstawowa Nr 4 w Markach;
  - r) Zespół Szkół Nr 2 w Markach;
  - s) Liceum Ogólnokształcące w Markach.
  - t) Przedszkole Miejskie Nr 1 „Wesoły Skrzat” w Markach;
  - u) Przedszkole Miejskie Nr 2 w Markach;
  - v) Przedszkole Miejskie Nr 3 „Bajkowy Świat” w Markach;
  - w) Niepubliczne placówki oświatowe;
  - x) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
  - y) Komisariat Policji w Markach.
- 3) Organizacje pozarządowe, które podejmują działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności te, wykonujące zadania na zlecenie miasta tj. Stowarzyszenie Q Rozwojowi z siedzibą w Warszawie, Stowarzyszenie Razem w Przyszłość z siedzibą w Markach i Fundacja Otwarte Serce z siedzibą w Markach.
- 4) Inne podmioty współpracujące takie jak Marecki Ośrodek Kultury, Centrum Aktywności Fabryczna 3.

8.3 Cele

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu kryzysu wynikającego z doświadczanej przemocy.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie podejmowanych działań w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności form pomocy dla osób doświadczających przemocy domowej.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.
4. Włączanie społeczne mieszkańców Miasta Marki w powstrzymywanie i zapobieganie przemocy domowej.
5. Zwiększenie kompetencji pracowników instytucji i organizacji w obszarze reagowania w sytuacji przemocy domowej.

8.4 Plan działań

Cel szczegółowy Nr 1	Zwiększenie podejmowanych działań w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej
-----------------------------	--

DZIAŁANIE	Wskaźnik realizacji	Wartości poziomu odniesienia		Realizator	Rezultat
		Wartość bazowa	Wartość końcowa		
Prowadzenie wydarzeń (spotkań, konferencji, seminariów) promujących wychowanie dziecka bez przemocy	Liczba wydarzeń	4	6	UMM, CAF3, OPS, KP Marki, SP1, SP2, SP3, SP4, SP5, SP4, ZS1,ZS2, PM1, PM2, PM3, PWD, NGO	Wyższy poziom wiedzy z zakresu wychowania bez przemocy i metod oddziaływania na dziecko
	Liczba uczestników	100	150		
Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich w środowisku szkolnym i przedszkolnym	Liczba spotkań grupowych (warsztaty dla rodziców, wykłady, webinaria)	30	45	SP1, SP2, SP3, SP4, SP5, SP4, ZS1,ZS2, PM1, PM2, PM3	Zwiększenie umiejętności kompetencji z opiekuńczo-wychowawczych rodziców i podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej
Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze gminy w tym ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową	Liczba przeprowadzonych diagnoz lokalnych	0	1	ZI	Zwiększenie skuteczności oddziaływań i dobór odpowiednich narzędzi pracy

Opracowanie i wdrożenie lokalnego Standardu Ochrony Dzieci przed Krzywdzeniem	Liczba opracowanych standardów	0	1	OPS	Tworzenie bezpiecznego i przyjaznego środowiska dla dzieci w szkołach, przedszkolach, placówkach ochrony zdrowia, MOK-u, komisariacie policji innych placówkach mających kontakt z dziećmi.
	Liczba jednostek objętych lokalnym standardem	0	15		
Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych	Liczba lokalnych kampanii społecznych	10	20	UMM, OPS, KP Marki, SP1, SP2, SP3, SP4, SP5, SP4, ZS1,ZS2, PM1, PM2, PM3, PWD, NGO	Kreowanie właściwych postaw, wzbudzanie społecznej dyskusji
Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym	Liczba miejsc rozpowszechnionych informacji	6	14	ZI	Łatwiejszy dostęp do informacji dla mieszkańców
Powierzenie wykonania działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych właściwym podmiotom	Liczba podmiotów, którym powierzono działania	0	70	ZI	Zaangażowanie interdyscyplinarne wielu podmiotów w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Cel szczegółowy Nr 2
Zwiększenie dostępności i skuteczności form pomocy dla osób doznających przemocy domowej

DZIAŁANIE	Wskaźnik realizacji	Wartości poziomu odniesienia		Realizator	Rezultat
		Wartość bazowa	Wartość końcowa		
Prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”	Liczba procedur „Niebieskie Karty”	177	290	GDP, ZI	Zmiana postaw i zachowań prowadząca do zatrzymania przemocy domowej
Udzielanie interwencji kryzysowej w związku z występowaniem przemocy domowej	Liczba przeprowadzonych interwencji kryzysowych	80	120	OPS, KP	Przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie i zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej
Świadczenie pracy socjalnej na rzecz osób/rodzin doznających przemocy domowej	Liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną z uwagi na problem przemocy domowej	60	75	OPS	Nauka umiejętności społecznych, motywowania do podjęcia stosownej terapii i leczenia
Wspieranie lub powierzanie prowadzenia placówek wsparcia dziennego	Liczba PWD	2	2	NGO, UMM	Utrzymanie finansowania placówek wspierających

					dzieci dotkniętych przemocą domową
Prowadzenie i finansowanie funkcjonowania Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego	Liczba porad udzielonych osobom doświadczającym przemocy domowej	440	540	PIK, UMM	Zwiększenie wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
	Łączna liczba osób doświadczających przemocy domowej objętych wsparciem punktu	40	100	PIK, UMM	Zwiększenie wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
Systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej	Liczba wizyt, spotkań	60	300	KP, OPS	Zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej.
Utworzenie i prowadzenie placówki specjalistycznego poradnictwa Centrum Wspierania Rodzin ²³	Liczba utworzonych placówek	0	1	UMM, OPS	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej i bezpłatnej pomocy dla mieszkańców
	Liczba osób objętych wsparciem CWR dla osób i rodzin doznających przemocy domowej	0	200	OPS	
	Liczba godzin udzielonych konsultacji w CWR dla osób	0	700		

²³ Odpowiednik Specjalistycznej Poradni Rodzinnej, o której mowa w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Marki na lata 2023-2027 (Rozdział Plan Działań).

	i rodzin doznających przemocy domowej			Przewyciężenie kryzysu oraz w zakresie wsparcia emocjonalnego
	Liczba godzin przeprowadzonej terapii rodzinnej w CWR dla osób i rodzin doznających przemocy domowej	0	1900	

Cel szczegółowy Nr 3 Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową

DZIAŁANIE	Wskaźnik realizacji	Wartości poziomu odniesienia		Realizator	Rezultat
		Wartość bazowa	Wartość końcowa		
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do programów korekcyjno-edukacyjnych i/lub psychologiczno-terapeutycznych	Liczba osób skierowanych	0	20	GDP, ZI, KP	Zmiana postaw i zachowań osób stosujących przemoc domową
Stosowanie art.15aa ²⁴ i 15aaa ²⁵ Ustawy o Policji celem odizolowania osoby stosującej przemoc	Liczba osób wobec, których został zastosowany „nakaz/zakaz”	4	10	KP	Zwiększenie bezpieczeństwa i ochrona przed przemocą domową osób jej doświadczających

²⁴ Art.15aa.1Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej „nakazem i zakazem”.

²⁵ Art. 15aaa. 1. Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy, zakaz zbliżania się do tej osoby na wyrażoną w metrach odległość, zwany dalej „zakazem zbliżania”, lub zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, zwany dalej „zakazem kontaktowania”.
2. Jeżeli osoba doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje, policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy,

Praca z osobą stosującą przemoc domową, przeprowadzanie rozmów, wzywanie do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego	Liczba wizyt u osób stosujących przemoc domową	40	50	KP	Zatrzymanie przemocy, zmiana postaw osób stosujących przemoc domową
Zmniejszenie czynników ryzyka stosowania przemocy domowej w związku z nadużywaniem alkoholu	Liczba wniosków skierowanych przez członków grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych do GKRPA w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu	35	60	ZI	Powstrzymanie nadużywania alkoholu przez osobę stosującą przemoc i zmotywowanie do podjęcia leczenia

zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i przebywania na tym terenie, zwany dalej „zakazem wstępu”, chyba że osoba stosująca przemoc jest tam zatrudniona lub pobiera naukę.

Cel szczegółowy Nr 4**Włączanie społeczne mieszkańców Miasta Marki w powstrzymanie i zapobieganie przemocy domowej**

DZIAŁANIE	Wskaźnik realizacji	Wartości poziomu odniesienia		Realizator	Rezultat
		Wartość bazowa	Wartość końcowa		
Wprowadzenie narzędzia tożsamego z RESQL o zasięgu gminnym do zgłaszania przemocy domowej	Liczba wprowadzonych narzędzi RESQL	0	1	OPS	Zwiększenie wrażliwości społecznej na obserwowane sytuacje przemocy i zwiększenie aktywności w zakresie zgłaszania przemocy domowej.

Cel szczegółowy Nr 5
Zwiększenie kompetencji pracowników instytucji i organizacji w obszarze reagowania w sytuacji przemocy domowej

DZIAŁANIE	Wskaźnik realizacji	Wartości poziomu odniesienia		Realizator	Rezultat
		Wartość bazowa	Wartość końcowa		
Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w zakresie poprawy sytuacji dziecka i rodziny	Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	100	140	GDP	Zaangażowanie przedstawicieli wszystkich instytucji niezbędnych do udzielenia pomocy rodzinie dotkniętej przemocą domową
	Liczba zebrań zespołu interdyscyplinarnego	12	12	ZI	
Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń dla członków GDP i ZI z zakresu przeciwdziałania przemocy	Liczba szkoleń	13	30	ZI, GDP, OPS	Podniesienie umiejętności pracy z klientem, lepszego radzenia sobie ze stresem i zwiększenie skuteczności działań
Organizowanie i finansowanie superwizji dla GDP i ZI	Liczba członków grup diagnostyczno-pomocowych i ZI biorących udział w superwizji czy szkoleń	0	30	GDP, ZI, OPS	Zwiększenie kompetencji osób pracujących z osobami doznającymi i stosującymi przemoc domową, zapobieganie wypaleniu zawodowemu
	Liczba zrealizowanych godzin	0	80		

9. Finansowanie. monitoring i ewaluacja Programu

9.1 Finansowanie

Zakłada się, że środki finansowe przeznaczone na realizację celów zawartych w Programie pochodzą w szczególności z:

- budżetu miasta w tym jednostek organizacyjnych;
- budżetu państwa jako dotacja celowa na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych;
- dotacji pochodzących z Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;
- środków unijnych w tym Funduszy Strukturalnych, programy wspólnotowe Unii Europejskiej, Mechanizmów Finansowych EOG i Norweskich Mechanizmów Finansowych pozyskiwanych zarówno przez miasto i jego jednostki organizacyjne, jak i organizacje pozarządowe realizujące projekty społeczne;
- otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych;
- budżetu obywatelskiego;
- innych dotacji, grantów i programów.

9.2 System monitorowania i ewaluacji

Realizatorzy Programu mają obowiązek gromadzić dane sprawozdawcze z realizacji Programu w zakresie ich obowiązującym. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej będzie odpowiedzialny za koordynowanie realizacji Programu i dokonanie analizy raz na rok w okresie do 30 marca każdego roku w oparciu o dane za rok poprzedni. Analiza będzie opracowana w formie raportu i powinna zawierać informacje dotyczące ewentualnych potrzeb związanych z usprawnieniem czy też modyfikacją kierunków działań.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań określone w Programie. Dodatkowo, w celu oceny skuteczności wdrożonych działań w roku poprzedzającym zakończenie programu, zostanie przeprowadzona ankieta ewaluacyjna dla odbiorców Programu.

10. Wykaz skrótów użytych w dokumencie

- CAF3 – Centrum Aktywności Fabryczna 3 w Markach,
- CWR – Centrum Wspierania Rodziny,
- GDP – Grupy Diagnostyczno-Pomocowe,
- GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markach,
- KP - Komisariat Policji w Markach,
- LO – Liceum Ogólnokształcące w Markach,
- NGO – organizacje pozarządowe oraz podmioty o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- NK – procedura Niebieskie Karty,
- OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach,
- PiK – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny w Markach,
- PM1 – Przedszkole Miejskie Nr 1 „Wesoły Skrzat” w Markach,
- PM2 - Przedszkole Miejskie Nr 2 w Markach,
- PM3 - Przedszkole Miejskie Nr 3 „Bajkowy Świat” w Markach,
- POIK – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce,
- PWD – placówki wsparcia dziennego prowadzone na zlecenie miasta,
- RESQL - system przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, w którego skład wchodzi aplikacja mobilna, powstała na Uniwersytecie SWPS. Aplikacja umożliwia ona anonimowe powiadomienie o incydencie przemocy przez ucznia,
- SP1 – Szkoła Podstawowa Nr 1 w Markach,
- SP2 - Szkoła Podstawowa Nr 2 w Markach,
- SP3 - Szkoła Podstawowa Nr 3 w Markach,
- SP4 - Szkoła Podstawowa Nr 4 w Markach,
- SP5 - Szkoła Podstawowa Nr 5 w Markach,
- UMM – Urząd Miasta Marki,

- o ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Markach,

11. Spis tabel i wykresów

Spis tabel

Tabela 1. Liczba sporządzonych formularzy Niebieskie Karty A, C i D oraz prowadzonych Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.	
Tabela 2. Liczba formularzy Niebieskich Kart „A” wg wszczęcia przez podmioty uprawnione	23
Tabela 3. Osoby doznające przemocy domowej ze względu na płeć.....	24
Tabela 4. Osoby stosujące przemoc ze względu na płeć.....	24
Tabela 5. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie. Udzielanie schronienia.	25
Tabela 6. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II - Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pomoc finansowa.	26
Tabela 7. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR I – Profilaktyka i edukacja społeczna.	27
Tabela 8. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR II – Wsparcie osób doświadczających przemocy w rodzinie.....	31
Tabela 9. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR III – Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.....	32
Tabela 10. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR IV – Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania.....	34
Tabela 11. Wskaźniki celu realizacji Programu za lata 2021-2023. OBSZAR IV – Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania.....	34
Tabela 12. Analiza SWOT.....	59

Spis wykresów

Wykres 1. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że przemoc występuje w środowiskach o niższym statusie społecznym? (498 odpowiedzi)	36
Wykres 2. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że mężczyzna ma prawo uderzyć kobietę, gdy kobieta mu się sprzeciwia? (495 odpowiedzi)	37

Wykres 3. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze stwierdzeniem, że o przemocy nie powinno mówić się na zewnątrz i samemu rozwiązywać problemy w myśl przysłowia „brudy pierze się we własnym domu”? (494 odpowiedzi)	38
Wykres 4. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan, że gwałt w małżeństwie nie istnieje? (493 odpowiedzi)	38
Wykres 5. Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pani/Pan ze zdaniem, że można karać dzieci dając klapsy? (492 odpowiedzi)	40
Wykres 6. Odpowiedzi na pytanie: Czy uważa Pan/i, że nie da się wychować dziecka bez klapsa? (477 odpowiedzi)	40
Wykres 7. Odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/i zdaniem powinno pozostać się w związku z osobą stosującą przemoc dla dobra małego dziecka/dzieci? (476 odpowiedzi).....	42
Wykres 8. Odpowiedzi na pytanie: Czy zdarzyło się Pani/Panu uderzyć dziecko co najmniej jeden raz? (478 odpowiedzi)	43
Wykres 9. Odpowiedzi na pytanie: Jeśli zdarzyło się Pani/Panu uderzyć dziecko, jak często miało to miejsce? (184 odpowiedzi).....	44
Wykres 10. Odpowiedzi na pytanie: Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie zamieszkującej na terenie miasta Marki? (490 odpowiedzi).....	45
Wykres 11. Odpowiedzi na pytanie: Kto według Pani/Pana jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie? (493 odpowiedzi)	45
Wykres 12. Odpowiedzi na pytanie: Kto według Pani/Pana jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie?	46
Wykres 13. Odpowiedzi na pytanie: Sprawcą przemocy w rodzinie są najczęściej osoby, które: (492 odpowiedzi)	47
Wykres 14. Odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób zareagowałby/łaby Pani/Pan, gdyby w Pani/Pana dalszej rodzinie doszło do przemocy? (491 odpowiedzi).....	48
Wykres 15. Odpowiedzi na pytanie: Czy był/a Pan/i osobą doznającą przemocy w rodzinie? (478 odpowiedzi)	49
Wykres 16. Odpowiedzi na pytanie: Jeśli doznawał/a Pan/i przemocy w rodzinie będąc dzieckiem, kto wówczas był osobą stosującą przemoc? (173 odpowiedzi).....	50
Wykres 17. Odpowiedzi na pytanie: Jeśli doznawał/a Pan/i przemocy w rodzinie będąc osobą dorosłą, kto wówczas był osobą stosującą przemoc? (116 odpowiedzi)	51

Wykres 18. Odpowiedzi na pytanie: Proszę o zaznaczenie opisów, które wg. Pani/Pana opisują przemoc w rodzinie (477 odpowiedzi).....	52
Wykres 19. Odpowiedzi na pytanie: Czy słyszał/a Pan/i kiedykolwiek o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach? (487 odpowiedzi)	53
Wykres 20. Odpowiedzi na pytanie: Czy jeśli słyszał/a Pan/i o Zespole Interdyscyplinarnym w Markach, to czy wie Pan/i jakie są jego zadania? (138 odpowiedzi).....	54
Wykres 21. Odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć, z którym zdaniem się Pan/i zgadza? (98 odpowiedzi)	54
Wykres 22. Płeć (479 odpowiedzi)	55
Wykres 23. Wiek (482 odpowiedzi).....	56
Wykres 24. Wykształcenie (481 odpowiedzi)	56
Wykres 25. Sytuacja zawodowa (478 odpowiedzi).....	57

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 i z 2023 r. poz. 289, 535 i 1606): "Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej".

Celem przyjmowanego Programu jest kontynuacja działań realizowanych w poprzednim Programie przyjętym na mocy Uchwały Nr XXIX/363/2020 Rady Miasta Marki z dnia 30 grudnia 2020 r. i podejmowanie nowych i innowacyjnych zadań w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w mieście Marki. Rozwiązania zawarte w Programie mają na celu ochronę przed przemocą domową oraz poprawę funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu samorządu terytorialnego.

Założenia zawarte w Programie realizowane będą zgodnie z zaplanowanymi działaniami, w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych i przy aktywnej oraz skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Dokument jest wieloletni i będzie podlegać niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców miasta Marki i przepisami prawa.

W związku z faktem, iż z dniem 31 grudnia 2023 r. zakończono realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Marki na lata 2021-2023 zasadnym jest, aby nowy Program wszedł w życie z mocą wsteczną to jest od dnia 1 stycznia 2024 r., tak aby zachować ciągłość działań w przedmiotowym zakresie.

W związku powyższym, przyjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.